

GHENDTSCHÉ TYDINGHEN

Tweemaandelijks Kultureel Tijdschrift van de Heemkundige en
Historische Kring Gent V.Z.W.

Redactie-adres : Sint-Lievensdoorgang 1, 9000 Gent

8ste Jaargang, nr. 6

15 november 1979

Ere-voorzitter : J. Tytgat, ere-notaris

Voorzitter : G. Hebbelynck

Onder-Voorzitter : H. Collumbien

Secretaris : R. Van Geluwe

Penningmeester : A. Verbeke

Ruildienst : Van Geluwe-Eggermont A., Maïsstraat 235, Gent

Secretariaat : Maïsstraat 235, Gent. - Tel 26 23 28

Postrekening : 000-105.04.73-60 - Heemkundige en Historische
Kring Gent, Koggestraat 14, Gent

Lidgeld : 200 fr. per jaar.

INHOUD

Gent in 1867	289
Hoe het Burgemeester Braunplein en het Sint-Baafsplein tot tot stand kwamen	316
Beeldhouwer Leon Sarteel	341
Mer Joos van Ghistele, de grote reiziger	343
Puzzel 1979	346
Bibliografie	347
Te Gent	349
Steunfonds 1979	349
Aanvullenden Ledenlijst	350
Inhoud Jaargang 1979	351

Bibliotheek en wekelijkse bijeenkomsten : in het Documentatie-
centrum voor Streekgeschiedenis, Convent Engelbertus, Groot Be-
gijnhof, huis nr. 46, Sint-Amandsberg : elke zondag van 10 tot 12
uur. (uitgenomen op feestdagen). Gesloten in juli en augustus.

Verantwoordelijke uitgever : G. Hebbelynck, Voorhoutkaai 40, Gent
Elke auteur is alleen verantwoordelijk voor zijn bijdrage.

Uitgegeven met de steun van het stadsbestuur van Gent en van het
Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen.

GEACHTE LEDEN,

Hartelijk welkom aan de 175 nieuwe leden van Ghendtsche Tydinghen in 1979. We zijn er van overtuigd dat ze tevreden zijn over ons tijdschrift en het voorbeeld zullen volgen van de meer dan duizend leden, die ons reeds jaren trouw zijn.

Met dit nummer eindigt de achtste jaargang van G.T., jaargang die 352 blz. telde. Voor de jaargang 1980 bevat de leeskaft reeds een aantal boeiende artikels : de omwenteling van 1830 te Gent, de geschiedenis van de Kortrijkse Poort, de geschiedenis van de steenweg op Drongen, een Gentse Pestheilige Macharius, Kennismaking met Baard Vermeulen, Van een Gentse kapelaan, die tegen wil en dank een wereldreis onderneemt, alsook het verhaal van de gebeurtenissen te Gent van 1868 tot 1873.

Voor 1980 blijft het lidgeld onveranderd : TWEEHONDERD FRANK of 33 fr. per nummer, minder dan een pakje sigaretten.

Met dit nummer ontvangt U een formulier, dat kan gebruikt worden voor een overschrijving of storting. We durven er bij de leden op aandringen nog deze maand de bijdrage van TWEEHONDERD FRANK te storten. Alzo helpt U de H. en H. Kring Gent. Hiervoor onze dank bij voorbaat.

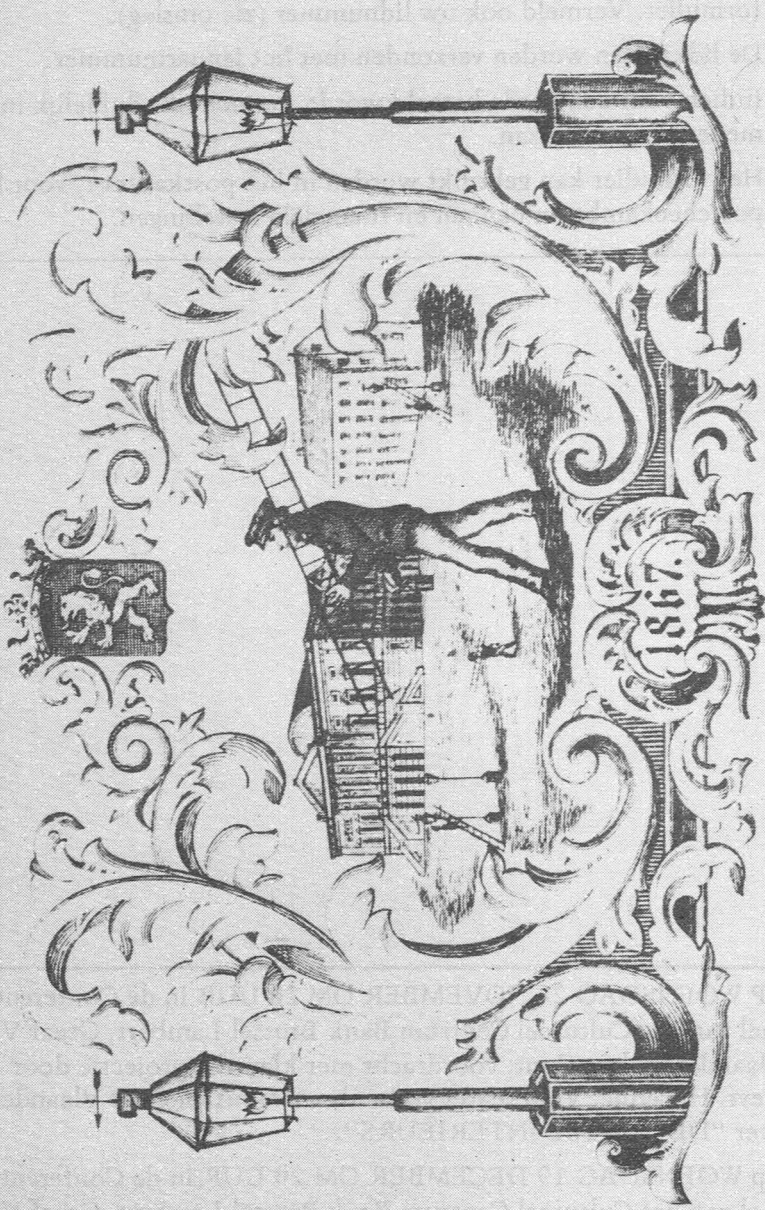
Om te eindigen wensen we al onze lezeressen en lezers een vrolijk Kerstfeest en een voorspoedig 1980.

1. Betaal uw bijdrage nog in november. Uitgesteld is vlug vergeten.
2. Vul duidelijk *Naam en Adres* in en dit op de beide delen van het formulier. Vermeld ook uw lidnummer (zie omslag).
3. De lidkaarten worden verzonden met het januarinumnummer.
4. Indien voor een derde betaald wordt, vermeld dit duidelijk in de mededeling onderaan.
5. Het formulier kan gebruikt worden in het postkantoor, voor het postcheckambt, in banken en financiële instellingen.

OP WOENSDAG 28 NOVEMBER OM 20 UUR in de Conferentiezaal van het Cultureel Centrum Bank Brussel-Lambert, Graaf Van Vlaanderenplein Gent, voordracht met kleurdia-projectie door Mevr. Huvenne, Voorzitster Gidsenbond Gent en Oost-Vlaanderen over "DE GENTSE INTERIEURS".

Op WOENSDAG 19 DECEMBER OM 20 UUR in de Conferentiezaal van het Cultureel Centrum Bank Brussel-Lambert, Graaf Van Vlaanderenplein Gent : voordracht met dia-projectie door Mevr. van Tyghem, doctor in de kunstgeschiedenis en oudheidkunde, over "HET STADHUIS TE GENT"

NIEUWAER GIFT

DER GAZ LICHT AENSTEKERS DER STAD GENT.

Small vertical text, likely a printer's mark or publisher information.

GENT IN 1867 - EEN JAAR VAN STAKINGEN

1 januari : Na de verkiezingen voor de gemeenteraad in 1866 blijft Ch. de Kerchove burgemeester; de schepenen zijn : Charles Andries (openbare werken), Aug. Wagener (onderwijs en schone kunsten), Arm. De Leu (burgerlijke stand) en Aug. De Cock (financiën). Gemeenteraadslid Julien Martens zal zijn ontslag indienen wegens zijn benoeming tot vrederechter te Deinze, terwijl schepen Ch. Andries zal benoemd worden tot rector van de universiteit en als schepen zal vervangen worden door Paul Voituren op 29.10.1867.

De Gazette van Gent viert haar tweehonderdjarig jubelfeest. De inschrijvers ontvangen in facsimile-techniek het eerste nummer van de krant. In 1867 telde het personeel van de krant veertig leden; de oplage

Paul Voituren

bedroeg 2600 exemplaren.

6 januari : In de Minardschouwburg wordt het stuk "D'occasie maakt den dief" door Nap. Destenberg en K. Miry opgevoerd.

De bazaar gelegen in het oud beluik der Predikheren in Onderbergen werd opgericht in 1822 en sedert dan bestuurd door Jan Predhom (in Wegwijzer als verkoopzaal). Door het overlijden van Jan Predhom zal de verkoop van al de voorwerpen (meubels) doorgaan met een buitengewone prijsvermindering.

9 januari : Te Gent zijn er veel kopers van vreemde obligaties. Het bewijs hiervoor is te vinden in de uitslagen van de trekkingen van de lotenleningen van Milaan, Bordeaux, Oostenrijk, Hessen. Het bewijs blijkt ook uit de regelmatige aankondigingen voor vreemde obligaties en uit de beursberichten. De gewoonte vreemde obligaties te kopen zal voortduren tot aan de eerste wereldoorlog, die als gevolg zal hebben dat een massa spaarders hun geld verliezen.

10 januari : Maandag zijn uit Brussel 43 vrijwilligers vertrokken om dienst te nemen bij de pauselijke zouaven, waarvan 23 Nederlanders en 20 Belgen, waaronder negen leden van de congregatie van de Heilige Maagd te Gent. In oktober zal graaf Karel d'Ursel, zoon van graaf Ludovic d'Ursel dienst nemen, alsook de Gentenaar Paul de Hemptinne, die zijn zieke broeder Felix zal vervangen.

Ter gelegenheid van de afschaffing van het bareelrecht op de rijkswegen maakt de Gazette van Gent enkele bemerkings over het tolrecht, dat geheven wordt aan de brug op de steenweg Gent-Drongen. Onze krant vraagt de afschaffing van dit tolrecht.

12 januari : Te Gent verschijnt een nieuw weekblad "Het Volksbelang". De stichter was de drukker Is. Van Doosselaere, wonende Steendam 62 te Gent. Willem Rogghé schrijft in zijn Gedenkbladen : "Ondernemen van geest, stichtte en drukte hij op eigen kosten het weekblad Het Volksbelang, waarvan Jozef Van Hoorde (1843-1916) de eerste opsteller was". Andere medewerkers van het eerste uur waren Max Rooses (1839-1914), die te Gent leraar was aan het atheneum, de student Julius Sabbe (Gent 1846-Brugge 1910) en Julius De Vigne (1844-1908). In het artikel "Tot de Lezers" in het eerste nummer lezen we : "Ons programma is eenvoudig en bepaalt zich tot de betrachtting van den vooruitgang en het welzijn van den werker in 't algemeen. De stoffelijke ellende vloeit meestal voort uit onwetendheid. De afschaffing van den bloed-impost is ook een der voornaamste punten van ons programma. We willen de grootste verspreiding van het onderwijs. Daar wij niets anders willen dan de uitvoering der Grond-

wet zal het ons gemakkelijk zijn de verdediging der Vlaamsche Taalrechten te behartigen. Onder de andere rechten onzes volks welke wij zullen voorstaan, behoort de herziening der kieswetten in den zin dat het kiesrecht in de gemeente- en provinciale kiezingen verleend wordt aan alle burgers, die lezen en schrijven kunnen”.

Op 8 juni werd door de redactie van Het Volksbelang- in werkelijkheid door Max Rooses - een Vlaamse maatschappij “Het Vlaamsche Volk” opgericht. Art. I van het reglement van de vereniging bepaalde “De maatschappij heeft tot doel het aanwakkeren en verspreiden van den Vlaamschen geest door alle mogelijke middelen”. Het Vlaamsche Volk had echter een kortstondig bestaan. Hoe dit kwam ? Op 21 december 1867 werd door Julius Vuylsteke (1836-1903) op de grondslagen van het Liberaal Vlaamsch Verbond de Vlaamsch Liberale Vereeniging opgericht. J. Vuylsteke slaagde er in, dat Het Vlaamsche Volk werd ontbonden begin 1868, dat de meeste leden zich aansloten bij het Willemfonds en dat Het Volksbelang het orgaan werd van de Vlaamsch Liberale Vereeniging. (Naast de gekende bibliografie zie ook : Marc Somers : Het Volksbelang in zijn aanvangsjaar in De Vlaamse Gids, mei 1977).

17 januari : In de Gazette van Gent verschijnt een protestbrief van Michel Vander Voort, Vlaams letterkundige te Brussel, over misbruiken bij de talentelling te Brussel.

20 januari : Een nieuwe spoorweglijn Gent-Braine-le-Comte over Melle, Zottegem, Geraardsbergen, Ath, Lessen wordt geopend. Hierdoor wordt de afstand tussen Gent en de steenkoolmijnen verkort. De winter is zeer streng. De Zonder Naam zal 400 dekens uitdelen aan de weduwen en wezen van de cholera-slachtoffers.

Francies De Rycke, wonende in de Reine de Hongrie, Vogelmarkt, deelt mede, dat in zijn herberg een maatschappij voor kanarievogel-liefhebbers werd opgericht.

Een twintigtal schoon versierde sleden rijden van het Casino naar de Kouter.

21 januari : Op het bal van de burgemeester waren de toiletten schitterend en droegen de kenmerken van de veranderde mode. De sleepklederen waren zeer talrijk, de crinoline scheen in verval.

In het station zijn de berichten thans tweetalig. Tot heden waren ze enkel in het Frans opgesteld, maar de taal was dikwijls erg gebrekkig. Op 17 januari overleed Jacob van Damme, 87 jaar oud. Hij was de laatst levende Gentenaar, die Napoleon op Elba vergezelde. Hij trad in het leger op 22 vendémiaire jaar VII (13.10.1798) en nam deel aan de gevechten te Hohenlinden, Austerlitz, de Pruisische veldtocht, de

gevechten in Spanje. In 1813 met het eerste regiment grenadiers nam hij deel aan de veldslagen van Dresden en Leipzig. Hij volgde Napoleon naar Elba, nam deel aan de honderddagenveldtocht en streed te Waterloo.

26 januari : Maria Blankaert, 9 1/2 jaar oud en werkend in een fabriek op de Visserij, werd twee vingers van de linkerhand afgedraaid.

13 februari : Men is bezig in de Sint-Lievenspoortstraat een schoon groot gebouw in gotische trant met kapel en concertzaal te bouwen om te gebruiken door de leden van het Beschermingschap van de jonge Werklieden van de Sint-Annaparochie.

De Gentse firma Lovaert heeft een orgel gebouwd voor de kerk van Tielt.

28 februari : Op een vergadering van de liberale associatie, waar Guequier, Rolin-Jaquemyns, Laurent, Wagener en Metdepenningen het woord voerden, werd het voorstel aangenomen een petitie naar de Kamer te zenden, waarbij gevraagd wordt de onderwijswet van 1842 te herzien.

De Vlaamse avonden, die te Rotterdam, Schiedam en Dordrecht werden ingericht en waar N. Destanberg, Julius Vuylsteke, Karel Versnayan en Em. Hiel het woord voerden, kenden veel succes.

4 maart : De Septentrion heeft 400 dekens aan behoeftigen uitgedeeld.

11 maart : Te Antwerpen zijn 760 Belgische vrijwilligers uit Mexico teruggekeerd. Hun vreugde terug in het vaderland te zijn, was natuurlijk onbeschrijfelijk. Van de 1880 vrijwilligers, die vertrokken uit Oudenaarde, kwamen in totaal 1030 terug, een 500 sneuvelden of stierven, terwijl een 250 in Mexico bleven en een honderdtal verdwenen.

13 maart : Carels, constructeur, zal met een locomotief aan de wereldtentoonstelling te Parijs deel nemen. De locomotief bezit 400 P.K. en weegt 27 000 kg.

Gisteren zijn te Ledeberg een aantal aardewerkers aangekomen om de voorbereidende werken te beginnen voor het bouwen van een sluisbrug op de Nederschelde. Er was een geschil in verband met het loon : terwijl de arbeiders 2,50 fr. per dag wensten, wilde de patroon slechts twee frank betalen.

17 maart : In Spiegelhove werd door het muziekkorps van de Kuldere met medewerking van de Vereenigde Werklieden een concert gegeven. Met de opbrengst zal een oud-weesjongen, die de steun is van zijn moeder en grootmoeder, worden vrijgekocht.

Sint-Lievenspoortstraat

17 maart : In de zaal Polka werd een meeting gehouden. Er waren ongeveer 250 aanwezigen. Massyn, die de vergadering voorzigt, poogt de voordelen van de werkersverenigingen aan te tonen en herinnert hierbij aan de Slag der Gulden Sporen. "Les ouvriers seront libres quand ils le voudront en faisant une autre société et en se faisant inscrire dans cette intitulé Algemeen Werkersverbond", waar van de zetel gevestigd is in de herberg De Stad Parijs op de Hoogpoort. De Ridder geeft lezing van een verzoekschrift in verband met de hervorming van de kieswetten en spreekt verder over het verplicht onderwijs. Hij herinnert aan een artikel van de grondwet, dat verklaart, dat alle Belgen gelijk zijn voor de wet, maar zegt dat dit artikel enkel geldt voor dezen, die 42,32 fr. belasting betalen. Daarna komt De Boos aan het woord : hij laat opmerken, dat de meeste werklieden hun rechten niet kennen, waardoor ze geen recht kunnen bekomen voor de Werkrechtscraden. Ook De Boos verdedigt het verplicht onderwijs. Tenslotte verklaart hij : "il ne sera jamais partisan du droit universel électoral aussi longtemps que ce droit ne sera pas libre de toute influence. Massyn sluit de vergadering met al de aanwezigen uit te nodigen het verzoekschrift te ondertekenen. (naar een verslag opgesteld door een politiecommissaris).

23 maart : Het college van burgemeester en schepenen van Gent heeft de besluiten van de gemeenteraad van Drongen van 21.8.1866 en van Mariakerke van 6.11.1866 goedgekeurd, waarbij aan C. De Bast, Hooreman-Cambier en P. Rosseel de machtiging wordt verleend een kasseiweg van Drongen op Mariakerke te maken langs de weg Beekstraat en om aldaar op het grondgebied Drongen twee barrières op te richten, de eerste aan paal 24, de tweede aan paal 52 en om te heffen bij elke barrière de helft of de 2/5 van de belasting welke aan door de staat ingerichte barrières wordt geheven en dit voor een termijn van 90 jaar.

24 maart : De Melomanen hebben hun nieuw lokaal in het hotel Van der Meersch op de Nederpolder ingehuldigd.

29 maart : Te Gent werd op initiatief van Fr. Laurent de maatschappij "Help u zelf en God zal u helpen" om gezamenlijk levensmiddelen aan te kopen, opgericht.

10 april : Er werd een postbureau in het station opgericht.

7 april : Juffrouw Juliana Drubbel, grootjuffer van het begijnhof, overleed op 72-jarige leeftijd. Ze was begijntje sedert 1817.

22 april : De Heer Lodewijk De Smet-Grenier, raadsheer bij het

Beroepshof, is gisteren overleden. Hij was 84 jaar oud en was nauwelijks twee maand op rust gesteld.

25 april : De Gentse nijverheid lijdt veel door de onrustwekkende tijdingen. De zaken in katoen zijn zeer slecht; die in vlas zijn niet veel beter. Enkele nijveraars hebben hun productie reeds verminderd. De geringe verkoop heeft ook een daling van de prijzen voor gevolg gehad. Nooit is de verkoop van vlasweefsels zo slechts geweest.

De nieuwe zomermode voor mannen is belachelijk. Ze bestaat uit een spannende broek en een korte pet-en-l'air. Wat de hoed betreft, die wordt al langs om kleiner. Wat de dames betreft, voor hen is de hoed geheel afgeschafte. De modejuffers zullen deze zomer enkel een lint dragen met een voile aan de chignon vastgehecht.

25 april : Heden huwt Philips, graaf van Vlaanderen en tweede zoon van koning Leopold I met prinses Maria von Hohenzollern-Sigmaringen. Hij is de vader van koning Albert.

27 april : De brug over de Leie, die de wijk van de Kortrijkse Poort en de wijk van Akkergem moet verbinden (thans genaamd Jan Palfijnbrug) is voltooid.

Men is bezig met het midden van de Kouter een halve voet op te hogen.

28 april : De kerkfabriek van Sint-Jan-Baptist heeft drie nieuwe klokken in gegoten staal ontvangen uit een fabriek te Bochum in Westfalen. Het zijn de eerste stalen klokken in België.

1 mei : De liberale grondwettelijke vereniging heeft een nieuwe middencomité met de heren graaf de Kerchove, Adolf Dubois, Vanderstichelen, De Meulemeester, C. De Bast, Aug. Lippens, C. Verhaeghe, J. de Hemptinne, K. Van Loo, d'Elhougne, A. Duhayon, Dierman-Seth, F. Vanderhaeghen, R. Haesebeyt.

3 mei : De kleermakersgasten hebben hun werk laten staan. De Gazette van Gent schrijft : "De kleermakers vragen een verhoging van hun dagloon. Hun bestaansmiddelen zijn niet meer in verhouding met de algemene duurte van de levensmiddelen. Ze hebben een nieuw tarief opgesteld". De G. v. Gent vindt het tarief niet overdreven; de levensbehoefte zijn sedert enkele jaren veel opgeslagen en voor vele ambachten is het dagloon gelijk gebleven.

Zomerkledij : gekleed habit : 21 fr., frak in gekeperde stof : 19 fr., frak in gewone stof : 17 fr., geklede jacquet : 17 fr., jacquet tweede klas : 16 fr., fijne overjas : 15 fr., gemene overjas : 13 fr.

Winterkledij : paletot : 18 fr., fijne overjas : 17 fr., gewone overjas : 16 fr., geklede jacquet : 17 fr., gewone jacquet : 15 fr., cap magenta : 14 fr.

willen we verwijzen naar het werk van Dr. E. Dhanens "Sint-Baafs-kathedraal te Gent" blz. 238.

De feestelijkheden duurden van donderdag 16 mei tot zondag 26 mei. Elke dag ging een processie van een parochiekerk naar de Sint-Baafskathedraal om er een offerande te doen ter ere van de H. Macharius.

De grote dag was zondag 19 mei. Van 's morgens vroeg waren tienduizenden naar Gent toegestroomd: per trein, met de diligentie, met een koets of met de bargie. Talrijke gevels waren feestelijk versierd. Een grote processie doortrok de straten van Gent vanaf de Kasteelplaats, langs het Steendam, Arteveldeplein, Lammerstraat, Vogelmarkt, Kouter, Veldstraat, Sint-Baafsplein. De tocht duurde vijf uur. Kardinaal Stercx, de bisschoppen Dechamps (Namen), Feciet (Brugge), Montpellier (Luik), Mermillod (Hebron), Labis (Doornik), Orégia di San Stenphano, pauselijke nuntius, woonden de plechtigheden bij. In de processie stapten de katolieke scholen, de broederschappen, de godsdienstige orden, de liefdadige verenigingen op. Over de feestelijkheden verscheen een boek "Souvenir de la Procession et des solennités religieuses qui ont eu lieu à Gand en 1867 à l'occasion du jubilé huit fois séculaire de Saint Macaire, patron de la ville de Gand" (B.R.U.G. G 20 339/5). Het werk geeft de beschrijving van de feestelijkheden, het programma van de processie en de teksten van de sermoenen. Het boek bevat tevens 25 gekleurde platen naar tekeningen van E.A. Trulin van Gent en gegraveerd door Rousseau van Brugge en gedrukt bij J. en H. Vander Schelden te Gent. (formaat 54 cm. op 36 cm.) Op enkele platen worden op de achtergrond lichtjes de gevels van belangrijke Gentse woningen weergegeven: hotel Falligan, hotel Zaman-Van Crombrugge, hotel van het Sint-Vincentiusgenootschap (Steendam), hotel Vercruysse-Bracq (Veldstraat), hotel d'Hane-Steenhuyse, hotel graaf d'Alcantara (hoek Veldstraat-Volderstraat), hotel Joseph de Hemptinne (Keizer Karelstraat).

20 mei: In april werd bij de gemeenteraad een verzoekschrift ingediend, waarin de gemeenteraad werd gevraagd de hogere overheid te verzoeken de citadel af te schaffen. Als we een plan van Gent van 1867 bekijken, stellen we vast, dat het gedeelte voorbij de Kortrijkse Poort en voorbij de Heuvelpoort niet is bebouwd en dit als gevolg van de militaire dienstbaarheden. De gemeenteraad reageert gunstig op het verzoek. Vooraf wordt aangetoond, dat de citadel van uit een militair oogpunt van geen nut meer is. Daarna worden de voordelen van de slooping van de citadel aangetoond. "Le principal besoin de notre cité c'est l'air et l'espace." en verder: "L'ennemi le plus dangereux c'est la démoralisation des classes ouvrières par l'ignorance et les mauvaises

conditions hygiéniques dans lesquelles elles vivent". Enkele jaren later zal de stad Gent de gronden van de citadel kunnen aankopen en zal de urbanisatie van deze wijk kunnen beginnen.

22 mei : De schoenmakersgasten vragen loonsverhoging. Ze werken veertien uur per dag en kunnen onmogelijk meer verdienen dan 2,00 fr. tot 2,50 fr. per dag. Volgens de G. van Gent hebben een zevental schoenmakersbazen reeds een nieuw tarief toegepast. Op 8 juni zal de G. van Gent meedelen, dat een aantal schoenmakers staken. In die tijd was schoenmaken nog volledig handwerk. De G. van Gent geeft ons een beeld van de lonen.

	Oud tarief	Nieuw tarief	Onkosten knecht	Aantal werkdagen v. 14u.
Laarzen boven de broek	8,00 fr.	10,00 fr.	0,50 fr.	3 1/2
Lederen laarzen	5,50 fr.	6,50 fr.	0,40 fr.	2
Lederen voeten	3,00 fr.	4,00 fr.	0,25 fr.	1 1/2
Lederen bottines	2,50 fr.	3,00 fr.	0,20 fr.	1
Schoenen	2,00 fr.	3,00 fr.	0,20 fr.	1
Fantasiewerk :				
Verlakte rijlaarzen	10,00 fr.	12,50 fr.	1,00 fr.	3 1/2
Verlakte laarzen	8,00 fr.	9,00 fr.	0,75 fr.	3
Verlakte bottines	3,00 fr.	4,00 fr.	0,20 fr.	1 1/4
Verlakte schoenen	3,00 fr.	4,00 fr.	0,40 fr.	1 1/4
Vrouwschoenen :				
Gewone bottines	2,00 fr.	2,25 fr.	0,10 fr.	12 u
Gemene bottines	1,64 fr.	2,00 fr.	0,10 fr.	12 u
Fantasie	2,25 fr.	2,75 fr.	0,10 fr.	1 dag

Het knechtje werd betaald door de volle gast. Op 14 juni vernemen we, dat het geschil tussen de patroons en hun knechten is bijgelegd.

27 mei : Uit de aankondigingen voor verkopeningen kennen we de huurprijs van een aantal woningen.

Keizer Karelstraat : nr. 15 : 875 fr. per jaar

nr. 17 : 600 fr. per jaar

nr. 19 : 700 fr. per jaar

Kromme Wal : nr. 14 en 16 : elk 12,50 fr per maand

Dierentuinlaan 64 : 1000 fr. per jaar

Brugsesteenweg : nr. 233, 235, 237 en 239 : elk 14 fr. per maand

Oude Sassepoortstraat : beluik met negen woningen : gemiddeld elk 1,55 fr. per week

Oude Sassepoortstraat : beluik van negen huizen (nr. 50-66) : gemiddeld 1,44 fr. per week.

28 mei : Te Sint-Niklaas overleed Jan-Baptist Guinard. Hij werd geboren te Gent omstreeks 1800 en behaalde aan de Gentse universiteit het diploma van dokter in de geneeskunde. Bij testament van 6 juni 1866 stelde hij de stad Gent aan als zijn algemeen legataris, mits alle vijf jaar een som van 10.000 fr te verlenen "voor het schrijven van een werk of de beste uitvinding voor het verbeteren van de stoffelijke of verstandelijke toestand van de werkersklas". De erfenis bedroeg 160 000 fr. De jury, belast met het verlenen van de prijs, werd gekozen onder de leden van de Koninklijke Academie van België.

Te Koop :

1 Groot nijverheidsgesticht (katoenspinnerij en -weverij) Zeugsteeg (van Plottersgracht naar Geldmunt) met stoommachine 80 P.K., 8200 spullen Mull-Jenny, 217 getouwen

2 Schoon groot huis met twee koetspoorten, Kuiperstraat, 3

3 Schoon huis met koetspoort Kuiperstraat 1.

4 juni : Twee vissers hebben bij de Watermolen aan de Nederschelde een grote steur gevangen.

8 juni : De drie nieuwe klokken in de toren van de kerk Sint-Jan Baptist hebben heden voor de eerste maal geluid. De stalen klokken zijn de helft goedkoper. De kerkfabriek mag zich roemen het gebruik van stalen klokken in België te hebben ingevoerd.

9 juni : Petrool-olie en Lampen te bekomen bij Pol Balliu, blikslager en lampenmaker, Kleine Vismarkt, 5, bij de Vleeshuisbrug.

Amerikaanse petrooololie : 36 centimes per liter, eerste kwaliteit : 40 centimes per liter.

19 juni : Te Querétaro werd Maximiliaan, aartshertog van Oostenrijk en keizer van Mexico, gefusilleerd. Het bericht zal pas op 6 juli in de G. van Gent verschijnen. Zijn weduwe, de Belgische prinses Charlotte, zuster van Leopold II, zal overlijden te Bouchout bij Brussel op 19 januari 1927.

22 juni : De werken aan het nieuw ziekenhuis de Bijloke vorderen goed. Op de gronden van het oud stapelhuis op de Coupure zijn fraaie burgerswoningen gebouwd. De herstellingswerken aan het stadhuis, kant Hoogpoort, zijn begonnen.

24 juni : De gemeenteraad keurt het plan van het nieuw kerkhof, opgesteld door architect Pauli, goed. Het kerkhof heeft de vorm van een rechthoek van 300 m. op 150 m.

Openbare Verkoopning

van het vermaard

HOTEL

genaamd

HOTEL D'ALLEMAGNE,

Op de Koornmarkt, te Gent.

De Notaris **Lammens**, ter residentie van Gent, daartoe in rechte benoemd, zal met tusschenkomst van zijnen ambtgenoot, **Mr Eggermont**, Notaris ter zelfde residentie, en met het houden der hierna bepaalde zittedagen, openbaarlijk binnen de stad Gent verkoopen het volgend goed :

STAD GENT. — KOORNMARKT.

Eenige koop.

Een HUIS en Erf, zijnde een welgekalant hotel, met koer en stalling, ten voorhoofde op de Koornmarkt, thans geteekend N° 34, voorheen genaamd de *Drie Koningen*, thans *Hotel d'Allemagne*, met bijzonderen uitgang in het Hazewindstraatje; groot in oppervlakte 350 vierkante meters; houdende ter eener zijde aan den heer Legers en ter andere zijde uitmakende den hoek van het Hazewindstraatje.

Bewoond door vrouw Virginie Van Trichtveldt weduwe van den heer Michel Queins, zonder voorwaarde, met recht van gebruik tot den 31 december 1867.

ZITDAGEN :

Instel : **Donderdag, 27 juni) 1867,**
Verblijf : **Id., 11 juli)**

Telkens ten 4 ure precies des namiddags, in het *Hotel d'Allemagne*, op de Koornmarkt, te Gent.

14443

27 juni : Ter illustratie drukken we twee mededelingen uit de Beurzen-courant, waarbij twee huizen openbaar te koop worden gesteld. Het betreft een woning gelegen Koornmarkt op de hoek van het Hazewind-straatje (naast het postkantoor) genaamd Hotel d'Allemagne, later ook genoemd Deutscher Gasthof (zie foto).

De tweede aankondiging betreft het voormalig hotel Vanden Meersche gelegen hoek Nederpolder en Zandberg. Dit gebouw heeft een rijke geschiedenis. Oorspronkelijk herberg de Pelicaen, werd het gebouw aangekocht in 1547 door Jan Damman, die het liet verbouwen tot een rijke patriciërswooning. In 1736 komt het in handen van Jean-Baptiste Vanden Meersche, die de woning uitbreidt en het laat verbouwen tot een rijke XVIII° eeuwse woning. In 1806 wordt het gebouw verkocht aan Cesar Maes, rentmeester van Napoleon. In 1843 wordt het als hotel gebruikt, het hotel G. Oldi. In 1855 wordt het gebouw het lokaal van de Melomanen, die er 6000 fr. huishuur per jaar betalen. Dit is voor die tijd een reuzebedrag en de Melomanen moeten een machtige vereniging geweest zijn. Het hotel zal in 1872 verkocht worden aan baron Casier de Hemptinne en ingenomen worden door de Zusters van de Kindsheid Jesu, die er hun ooglijdersgesticht, dat sedert enkele jaren gevestigd was op de Kraanlei, naar overbrengen. In 1892 werd het gebouw eigendom van de Zusters. De Melomanen zullen zich vestigen in de Savaanstraat, lokaal, dat bij een aantal lezers en lezeressen zeker nog aangename herinneringen zal oproepen. Dit lokaal werd door de oorlog vernield in 1944. Het hotel Vanden Meersche heeft niet enkel prachtige gevels, maar ook het inwendige is zeer rijk. We raden de lezers aan de aankondiging aandachtig te lezen. (zie ook : Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen - Stad Gent 4 na blz. 307 en Fr. De Potter : Geschiedkundige Beschrijving van Gent, deel V blz. 512).

8 juli : Enkele beroepen, waaronder de kleermakers, de schoenmakers, de huisschilders, de behangers, de haarsnijders en de baardscheerders hebben opslag gekregen. Sedert 2 juli zijn nu de timmerlieden en de schrijnwerkers in staking. Op 4 augustus vernemen we, dat de staking van de timmerlieden nog voort duurt. Volgens een politieverslag hielden de timmerlieden een vergadering in De Prins, Ramen op 3 juli, waarop een 600 werklieden aanwezig waren. Volgens een verslag telt Gent 107 patroons timmermansbazen en zijn ongeveer 427 timmerlieden in staking.

9 juli : Er rijdt dagelijks een trein van Gent naar Parijs. Vertrek te Gent om 11 u 30, Rijsel 13 u., aankomst te Parijs : 17 u.
De Beurzen-courant publiceert wekelijks een lijst van de toeristen, die

VENTE PUBLIQUE
D'UN VASTE ET
BEL HOTEL
AVEC
MAISONS ADJACENTES.

Le Notaire **Lammens**, résidant à Gand, vendra publiquement, à l'intervention de son collègue, Maître **Fraeyns**, Notaire à la résidence de Bruges, les biens ci-après décrits :

VILLE DE GAND.

RUE DU BAS POLDRE, PLACE DU SABLON ET RUE
DES URSULINES.

Lot 1er.

Une vaste Propriété, située au centre de la ville de Gand, à quelques pas de l'Hôtel-de-Ville et de la cathédrale de St-Bavou, comprenant un magnifique Hôtel et deux Maisons adjacentes, formant le coin de la rue du Bas Poldre et du Sablon, et composée comme suit :

A. L'Hôtel, situé rue du Bas Poldre, N° 1, consistant en un splendide corps-de-logis solidement construit, style Louis XV, avec vestibules décorés de fresques et escalier monumental; très-grande cour et jardin; salle de billard et salle de concerts; écuries et remises; — au rez-de-chaussée, sept beaux et grands salons, dont plusieurs ornés de tapisseries des Gobelins et de tentures en soie; à l'étage, nombreux salons et cabinets. Le tout connu au plan cadastral, section B, N° 1451 et 1452 et 1465, et contenant en superficie 1,923 mètres carrés.

L'Hôtel est actuellement occupé par la Société royale des Méiomanes, au loyer de 6,000 fr., par an, payable par semestre, libre de contributions foncières, avec droit de bail jusqu'au 1er mars 1875.

Deux vastes Caves à bière sous le lot 1er, sont occupées: l'une par le sieur August Vermaere, à raison de 100 fr. l'an, et l'autre par M. Isidore De Groote, à raison de 300 fr. l'an, sans bail.

La petite Habitation rue des Ursulines, N° 4, dépendance de l'hôtel, est occupée par Bernard Dierckens, à raison de 96 fr. par an, sans bail.

b) Une grande et belle Maison avec cour, située rue du Bas-Poldre, N° 3, tenant d'un côté à l'hôtel ci-dessus décrit et de l'autre à M. Gérard Hellebaut, connue au plan cadastral, section B, N° 1451a, contenant en superficie 317 mètres carrés;

Occupée par M. Ippersiel, au loyer de 1,500 fr. par an, payable par semestre, libre de contributions foncières, avec droit de bail jusqu'au 1 septembre 1873;

c) Une Maison située Place du Sablon, N° 19, tenant d'un côté à l'hôtel ci-dessus décrit et de l'autre au lot suivant, connue au plan cadastral, section B, N° 1451b, contenant en superficie 66 mètres carrés;

Occupée par M. De Weerd-Coenegraecht, au loyer de 600 fr. par an, sans bail.

Lot 2.

Une Maison avec terrain, située à Gand, au Sablon, N° 18 (autrefois N° 2), connue au plan cadastral, section B, N° 1450, contenant en superficie 79 mètres carrés, tenant d'un côté et par derrière au lot précédent et de l'autre côté à la maison suivante;

Occupée par M. Pierre Millard, au loyer de 600 fr. par an, outre les contributions foncières, avec droit de bail jusqu'au 20 juillet 1870.

Lot 3.

Une Maison avec Terrain, située à Gand, au Sablon, N° 17, (autrefois N° 4,) connue au plan cadastral, section B, N° 1449, contenant en superficie 96 mètres carrés; tenant d'un côté à la maison précédente, et de l'autre à la propriété de Mre Van Hoobrouck ten Hulle.

Occupée par le sieur Lœvia De Ryck, au loyer de 500 fr., par an, avec droit de bail jusqu'au 15 avril 1876; l'une des caves est occupée par le sieur Vital Druymans, à raison de 21 fr. par trimestre, sans bail.

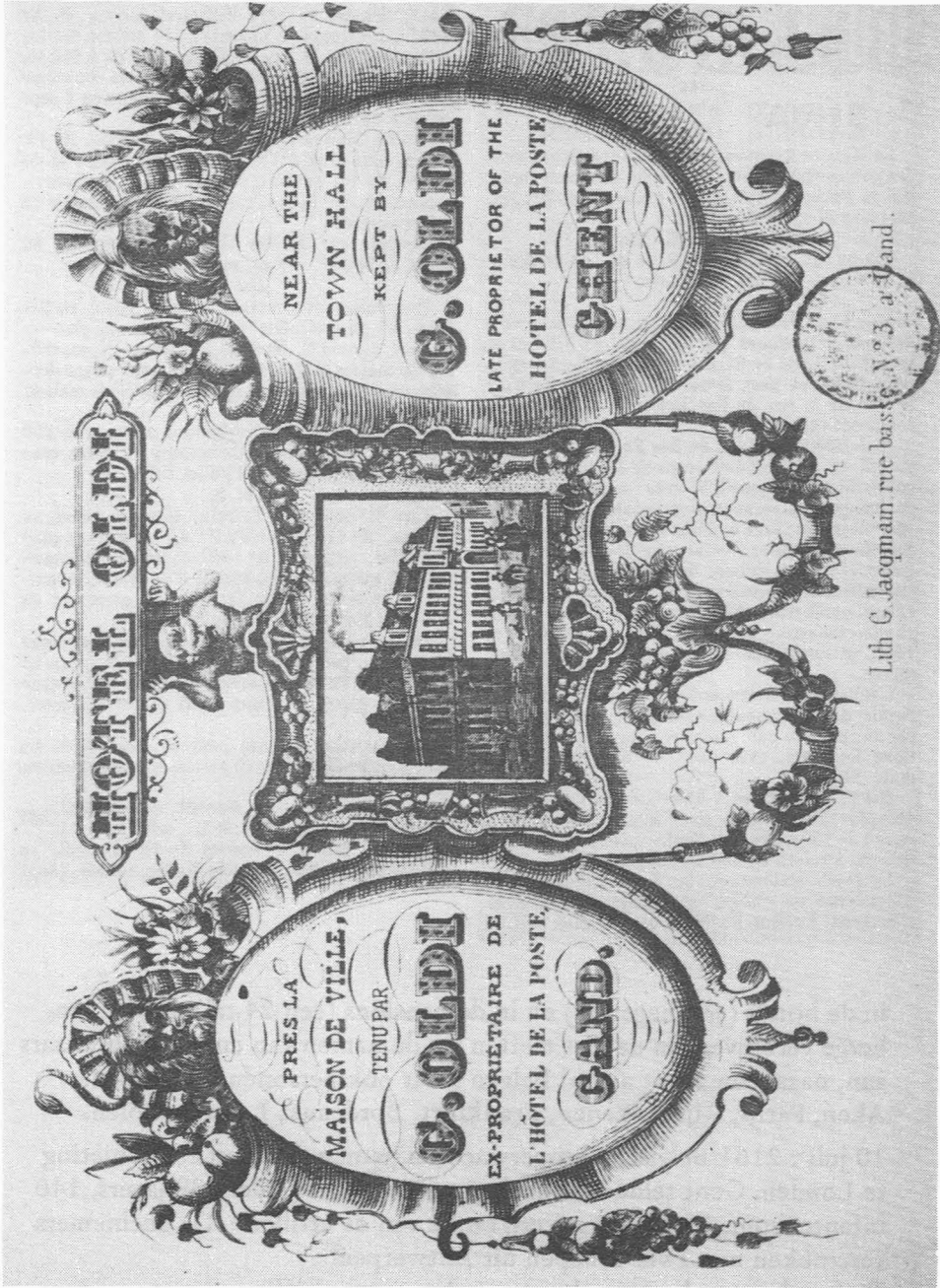
L'Hôtel et les Maisons peuvent être visités les mardi et jeudi de chaque semaine, de 3 à 5 heures de l'après-midi.

Mise à prix : Jeudi 4 Août 1867
Adjudication définitive: M. 25 id.,
Chaque fois à 4 heures de l'après-midi, en l'Hôtel de Courtrai, place du Marais, à Gand. (4417)

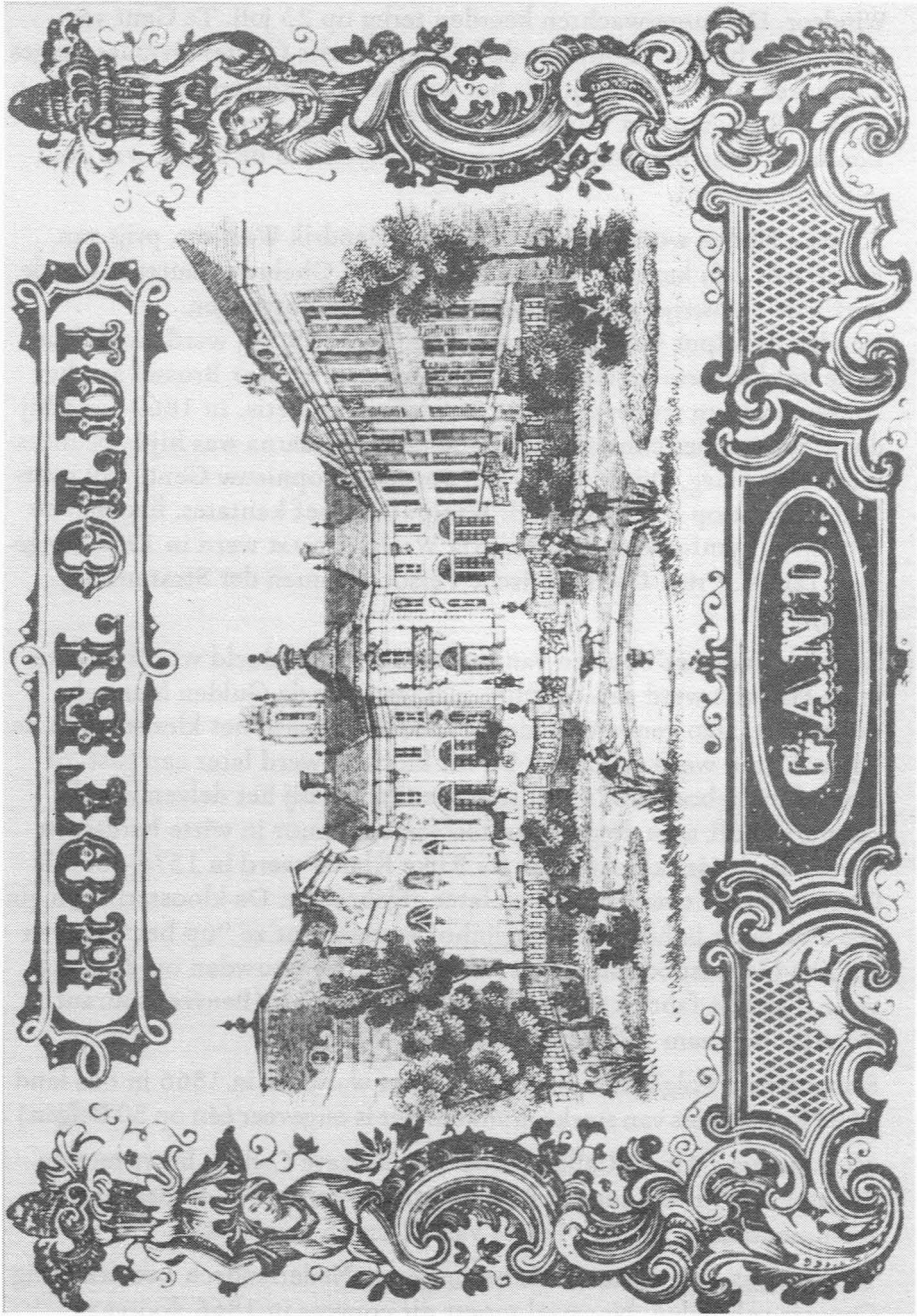
in de hotels (een negental) en in de pensions (een 24-tal) te Blankenberge verblijven. In de lijst treffen we de namen van enkele Gentenaars aan, naast een groot aantal Belgen maar ook personen uit Keulen, Aken, Parijs, Rijsel, Wenen, Frankfort, Bordeaux, Londen, Polen.

10 juli : 2161 Belgische burgerwachten nemen deel aan een schieting te Londen. Gent telde 240 deelnemers : drie stafleden, 39 jagers, 140 infanteristen, 16 van de ruitery en 42 van de artillerie. De deelnemers vertrokken met twee schepen uit Antwerpen.

Te Londen werden onze burgerwachten geestdriftig ontvangen; er was een wapenschouw te Somerset-House, een groot ontbijt op het stad-

Lith G. Jacquain rue bassée, No 3 a Gand.

huis en een ontvangst door de lord-mayor, een uitstap naar Wimbledon, een bal in Agricultur Hall, een ontvangst door de koningin Victoria te Windsor. De burgerwachten keerden terug op 23 juli. Te Gent verscheen een boekje "Souvenir de l'excursion des Gardes-civiques Belges à Londres en 1867". Spijtig is het werk niet geïllustreerd. (B.R.U.G. : G 21 778, geen naam van de auteur). Een ander werk "Les Belges à Londres" door Bertram, redacteur aan le Journal de Gand, was evenmin geïllustreerd.

23 juli : Heden worden op het stadhuis Hendrik Waelput, prijs van Rome met zijn kantate Het Woud, Leo Van Gheluwe, laureaat van de muzikale wedstrijd en de dichter Versnaeyen ontvangen.

Hendrik Waelput werd geboren te Gent in 1845. Hij werd kandidaat in de wijsbegeerte en letteren, maar ging daarna naar Brussel aan het conservatorium studeren onder de leiding van Fétis. In 1869 werd hij directeur van het conservatorium te Brugge, daarna was hij kapelmeester in Den Haag, Dijon, Gent, Antwerpen en opnieuw Gent. Hij overleed te Gent op 7 juli 1885. H. Waelput schreef kantates, liederen en een vijftal symfonieën. De Hendrik Waelputstraat werd in 1914 aangelegd. (zie V. Fris : De Historische Persoonsnamen der Straten van Gent).

28 juli : Voor het bouwen van een nieuw sas (bedoeld wordt de sluis in de Heirnis) werd een coupure gegraven, die de Gulden Meersch doorsnijdt, alzo genoemd sedert 1285, jaar waarin het klooster van de Rijke Klaren werd gebouwd. Bij dit klooster werd later een gast- of ziekenhuis gebouwd : 't Hof te Sinte Claren. Bij het delven van de coupure heeft men de grondvesten van een muur in witte hardsteen blootgelegd. Het klooster van de Rijke Klaren werd in 1578 door de Gentse geuzen overrompeld en later afgebroken. De kloosterlingen gingen zich eerst in het Klein Begijnhof vestigen tot ze "up het Sant" in de Sint-Lievenspoortstraat een ander klooster bouwden op de plaats, waar thans de fabriek van de heer Coppens staat. (Beurzencourant). Vandaar de naam : Rijke Klarenstraat.

8 augustus : Volgens de Beurzencourant waren er in 1866 in ons land 94 945 verkopers van sterke dranken. (dit is ongeveer één op 50 Belgen)

10 augustus : Albert Callier, zoon van Gustave Callier, huwt met de dochter van Fr. Laurent in de protestantse tempel in de Brabantdam. (commentaar in Le Bien Public van 11 en 15 augustus).

19 augustus : Te Gent wordt het negende Nederlandsch Letterkundig Congres gehouden. Normaal moest dit congres in 1866 doorgaan, maar door de cholera-epidemie werd het een jaar uitgesteld. Het con-

De Vereenigde hoir (Gent 4 Julij 1867)
en Baardscheerders

Mijnheer

De steeds aangroeyende duurte der levensmiddelen en alles wat tot onse eerste noodwendigheden behoort, verplichten ons de middelen tot ons bestaan in evenredigheid te brengen met de tegenwoordige behoeften.

Daarom mijnheer hebben wij besloten op maandag 8 Julij ten 8 uren s'avonds eene vergadering te houden in ons lokaal, den Prins, vanstraat, ten einde op eene billijke wyze onsen tarief vast te stellen.

Verhopende mijnheer, aangezien het de belangen van allen geldt, dat gij deze vergadering met uwe tegenwoordigheid zult vereeren, bieden wij u onze vriendelijke groeten aan.

Voor het bestuur.

Ch. Daelaere

Ch. Dutschaver

H. Albers

A. Sulcain

P. Sersaent

P. Van Ghecke

F. Esrens

Dutch
5
Curaade, Gand

Koornmarkt met Pakhuis en Hotel d'Allemagne (Copyright A.C.L. nr. 25 846)

gres telde 372 deelnemers, waaronder E. Hiel, N. Beets, D. Sleenckx, Douwes Dekker (Multatuli). Het congres werd voorgezeten door A. de Maere-Limnander, onder voorzitters waren J.F.J. Heremans en G. Rolin-Jaequemijns; secretarissen : Julius Vuylsteke en F. Snellaert. (in Handelingen van het negende Nederlandsch Letterkundig Congres gehouden te Gent den 19, 20 en 21 augusti 1867, B.R.U.G. : G 8945).

21 augustus : Enkele huurprijzen van woningen :

Kraanlei 2 Herberg Nantes : 2840 fr. per jaar

Kleine Vismarkt 2 : 900 fr. per jaar

Kleine Vismarkt 6 : 750 fr. per jaar

Veerleplein 8 : Het Gouden Hand 700 fr. per jaar

Hooiaard 9 : Afspanning Halve Maan met grote paardenstal : 1800 fr.

26 augustus : Te Wetteren-Kwatrecht werd een kapel in gotische stijl naar het plan van architect Van Assche ingewijd.

30 augustus : Te Rijsel wordt een zangfeest ingericht om de vereniging van Frans Vlaanderen bij Frankrijk te vieren. Geen enkele Belgische maatschappij zal aan het festival deelnemen. De Gazette de France verwondert er zich over, gezien volgens officiële Franse bladen de Belgen zouden wensen door Frankrijk ingepalmd te worden. Het Handelsblad van Antwerpen reageert hierop, reactie overgenomen door de G. van Gent.

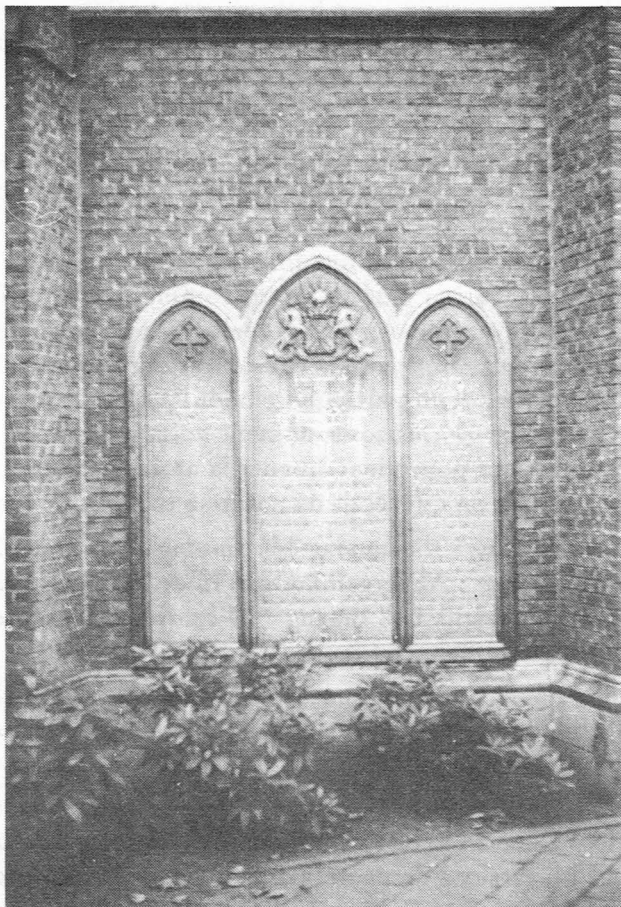
De G. van Gent publiceert het Vredelied van E. Moyson, lied waarmee hij de eerste prijs behaalde in de prijskamp voor volksliederen ingericht door de Vlaamsche Bond te Dendermonde.

10 september : Te Gent overleed baron Jules de Saint-Genois in het kasteel der Vaernewijcks op de Groendreef. Hij was geboren te Sint-Kwintens-Lennik op 22 maart 1813. Reeds in 1834 werd hij benoemd tot hoogleraar en hoofdbibliotecaris van de Gentse universiteit. Hij schreef een groot aantal historische werken en was een der stichters van het Willemsfonds in 1851, waarvan hij de eerste voorzitter was. Tevens was hij gemeenteraadslid van 1852 tot einde 1857 en schepen van onderwijs en schone kunsten van 1855 tot 1857. Baron J. de Saint-Genois werd begraven op het Campo Santo te Sint-Amandsberg. Op de begrafenis waren aanwezig naast de burgemeester en een aantal gemeenteraadsleden rector Haus, oud minister P. De Decker, A. Van Lokeren, Snellaert, J. De Laet (volksvertegenwoordiger), H. Conscience en Fr. Rens. (zie Gazette van Gent en Beurzencourant).

Bij M.B. van 10 september is de taptoe op de openbare plaatsen afgeschaft. Het geblaas en getrommel van de taptoe zal in plaats van op de Kouter te gebeuren, voortaan aan de kazernes plaats hebben.

Baron Jules de Saint-Genois

Grafmonument Baron Jules de Saint-Genois (Campo Santo)

19 september : In de Beurzencourant lezen we in verband met het Werkersverbond, dat het wel juist is dat de bijtreding tot de Internationale arbeidersbeweging tot de inzichten van de oprichters van het Algemeen Werkersverbond behoort en dat het voorstel door de meeste werkersgenootschappen gunstig werd onthaald. Dit is de eerste maal dat we iets over de Internationale vernemen. Er waren dus zeker reeds contacten met Brussel. In een volgende bijdrage : meer hierover. Deze week zal te Gent een paardenbeenhouwerij worden geopend (Beurzencourant). Uit de vorm van de mededeling lijkt het ons dat het hier gaat om de eerste paardenbeenhouwerij. Wel werd paardevlees reeds gebruikt voor het bereiden van worst. (de Gentse bloende)

21 september : In de Katholieke Kring zijn twee werken van J.B. Van

Biesbroeck tentoongesteld : een halfverheven beeldhouwwerk voor het altaar van de kerk van Ruislede en een beeld O.L. Vrouw van het Heilig Hart voor de Jezuskerk te Brussel.

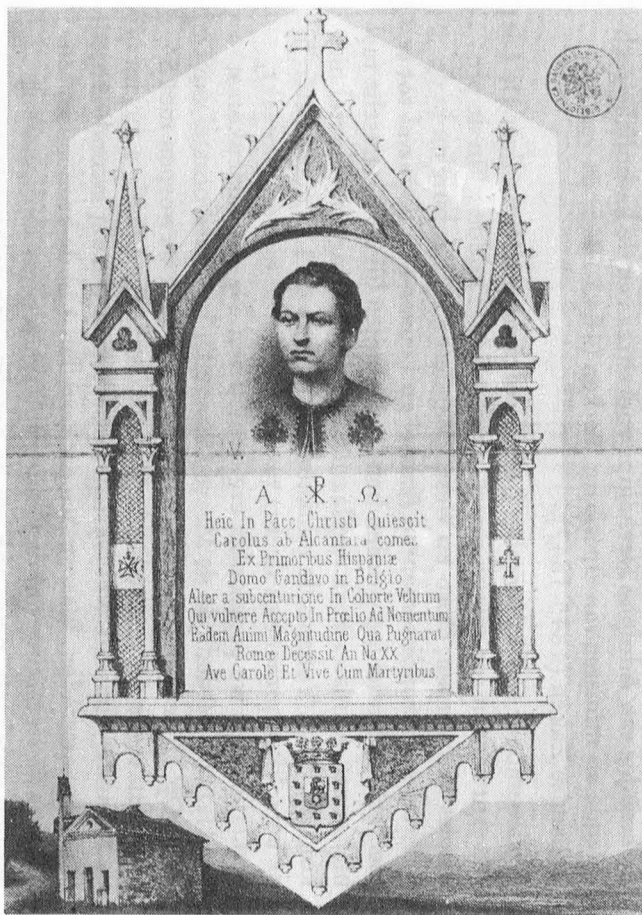
24 september : Aan een verslag van een politiecommissaris ontlene we het volgende : "La situation pénible créée aux industries de cette ville par le manque de confiance qui règne généralement dans les transactions commerciales à cause des incertitudes politiques a arrêté l'essor de la vente de nos produits liniers et contonniers et nous menace d'une stagnation plus ou moins complète du travail dans les fabriques. Si cette crainte venait à se réaliser, la position de la classe ouvrière devrait en présence de la cherté toujours croissante des denrées alimentaires tenir particulièrement l'attention de la police en éveil, afin que nous soyons constamment tenus au courant de toutes les circonstances qui pourraient amener la moindre agitation dans les esprits des ouvriers ou qui serait de nature à troubler l'ordre public".

13 oktober : Zondag 13, maandag 14, dinsdag 15, zondag 20 en maandag 21 oktober : Akkergermkermis. In de herberg : De Hert, Phoenixstraat luisterrijk bal. Ingang : 20 centimes, waarvoor men een pint bier bekommt.

14 oktober : Boven de ingangspoort van het Lousbergsgesticht werd een muurschildering geplaatst, dat de Liefdadigheid voorstelt en het werk is van de kunstschilder Theodoor Canneel.

18 oktober : Te rekenen van 7 oktober werden de aanwervingen voor de pauselijke zouaven hervat. Garibaldi viel opnieuw de pauselijke staten aan : hij versloeg de pauselijke troepen te Monterotondo, maar werd verslagen door het Frans expeditiekorps te Mentana op 3 november 1867. Graaf Carlos d'Alcantara werd er zwaar gekwetst; hij zal overlijden op 29 november 1867. Op 17 november werd in de Sint-Baafskatedraal een plechtige lijkdienst voor de gesneuvelde pauselijke zouaven gecelebreerd. In 1867 zullen 24 Gentenaars dienst nemen bij de pauselijke zouaven.

17 november : Door de overwinning van de Pruisen te Sadowa en de mislukking van de Fransen te Mexico steeg de macht van Pruisen en verminderde het prestige van Frankrijk. Keizer Napoleon III betrachtte compensaties te bekomen, wat een gevaar betekende voor ons land. Einde 1866 was er een commissie samengesteld om het militaire probleem te onderzoeken. In verschillende steden - Antwerpen, Brugge, Isegem - werden meetings gehouden tegen de uitbreiding van het leger (zie Luykx blz. 147). Te Gent werd op zondag 17 november een meeting gehouden in de herberg De Prins in de Ramen. De meeting

Ce n'est pas mon épée qui me sauvera, c'est votre
 droite Seigneur. Ps. XLIII.
 Il nous a envoyé le salut de la main de nos
 ennemis. St. Luc. I.

PRIEZ POUR L'AME
 DU
COMTE CARLOS LOUIS MARIE
d'Alcantara
OFFICIER AUX ZOUAVES PONTIFICAUX

*Né à Gand le 3 Mars 1847, blessé au combat
 de Mentana, mort à Rome des suites de sa
 blessure le 29 Novembre 1867, dans les
 sentiments de la plus vive piété et inhumé
 dans l'Eglise du Collège Belge.*

Si le bonheur de vous embrasser tous, ne m'est
 plus donné, j'en fais le sacrifice à Dieu... les plus
 beaux jours pour moi, seront ceux où je pourrai le
 plus souffrir pour notre Seigneur, qui a tant souf-
 fert pour nous pendant sa douloureuse passion...
 Le Ciel s'obscurcit, plusieurs tomberont sur les
 marches du Vatican, heureux ceux qu'une balle
 frappera dans ce glorieux combat; si Dieu me juge
 digne d'un tel bonheur, c'est tout mon désir et ma
 seule espérance! Je le remercie de m'avoir placé ici
 au poste avancé, et certes je ne céderai ma place à
 personne.

(Extraits des lettres du défunt).

Dieu a voulu se servir de moi comme d'un instru-
 ment, j'ai eu le bonheur de verser un peu de mon
 sang pour le triomphe de son Eglise, Notre Dame de
 Flandres ne m'a pas abandonné. *Dernière lettre du déf.*

was ingericht door het Algemeen Werkersverbond. Aan het bureau zaten naast De Ridder, voorzitter van het Werkersverbond, de voorzitters van maatschappijen, lid van het Werkersverbond (Hollander : werktuigkundigen, Lippens : kleermaker, Van de Vijver : borstelmakers, Serranne : wevers, Poppe : huisschilders). De Ridder bestreed het stelsel van de loting en verdedigde het Zwitsers stelsel. Er werd een motie goedgekeurd tegen het wetsontwerp betreffende de inrichting van het leger en waarbij de afschaffing van de loting en van een bestendig leger wordt gevraagd. Op 14 maart 1868 zal een militaire wet worden goedgekeurd, waarbij de loting met mogelijkheid tot afkoop werd behouden. Tijdens de meeting verklaarde De Ridder, dat het Werkersverbond reeds een 200 kiezers telde.

5 december : Te Gent overleed kanunnik Karel De Decker, 71 jaar oud. Hij was de broeder van Pieter De Decker, die de leider was van het laatste unionistisch kabinet (1855-1857).

Op 18 december zal de Mechelen kardinaal Sterckx overlijden. Hij was geboren te Ophem in 1792 als zoon van een wegestelde Brabantse landbouwersfamilie. Hij werd aartsbisschop in 1832 en kardinaal in 1838. Kardinaal Sterckx werd opgevolgd door Mgr. Victor Dechamps, geboren te Melle op 3.3.1810 en bisschop van Namen (1865). Hij was de broeder van Adolphe Dechamps voorzitter van de katholieke rechterzijde en minister van Openbare Werken (1843-1845) en van Buitenlandse Zaken (1845-1847).

13 december : Op 4 december had de volksvertegenwoordiger De Laet van Antwerpen een wetsvoorstel ingediend, dat luidde : "In de provincies Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen en Limburg en in de rechterlijke arrondissementen Brussel en Leuven kan niemand tot een rechterlijke bediening worden benoemd, indien hij de Vlaamsche taal niet kent": Minister Bara verklaarde, dat de regering dit voorstel niet kon bijtreden. Volgens de minister kenden van de 131 magistraten in de betrokken provincies slechts twee de Vlaamse taal onvolmaakt, verklaring, die we persoonlijk erg betwijfelen. Na een tussenkomenst van Hymans verdedigde de Maere-Limnander het wetsvoorstel van De Laet. Op 13 december werd het voorstel De Laet verworpen met 54 stemmen tegen 40 stemmen; de Maere-Limnander stemde voor, terwijl de zes andere liberale volksvertegenwoordigers van het arrondissement Gent tegenstemden. Waarom we dit vertellen ? In de komende jaren zal over de stemming van de Gentse volksvertegenwoordigers nog worden nagekaart, maar ook om de houding van volksvertegenwoordiger de Maere te belichten.

16 december : Door Le Bien Public werd in oktober een inschrijving voor het pauselijk leger geopend. Half december had Le Bien Public een bedrag van 78 064 fr. ontvangen (Gent en van een aantal andere gemeenten uit de provincie), terwijl enkele andere Oostvlaamse kranten nog 44 276 fr. ontvingen, wat voor Oost-Vlaanderen een totaal geeft van 122.340 fr. Ook door kranten van andere Belgische provincies en ook in Frankrijk werd geld ingezameld voor de pauselijke zoeaven.

29 december : Heden heeft de plechtige inhuldiging plaats van het lokaal der bescherming van jonge werklieden op de Sint-Annaparochie. Dit lokaal, dat met een prachtige gevel de Sint-Lievensstraat versiert, heeft men te danken aan de mildheid van de parochiepastoor Hulin.

31 december : Op het Sint-Pietersplein in aanwezigheid van de burgemeester en schepenen werd een proef genomen met een nieuw stelsel van ruimen. Het nieuw systeem is reukloos en zal toelaten, dat het ruimen niet meer 's nachts moet plaats hebben.

Onderzoeken we thans even de broodprijzen.

	Gebuild	Ongebuid	Rogge
4 jan.	41 c.	33 c.	23 c.
1 febr.	44 c.	35 c.	22 c.
29 maart	43 c.	34 c.	22 c.
26 april	45 c.	36 c.	24 c.
31 mei	42 c.	35 c.	23 c.
26 juli	46 c.	36 c.	26 c.
27 sept.	45 c.	36 c.	26 c.
15 nov.	49 c.	39 c.	29 c.

In vergelijking met het jaar 1865 is het brood 50 % duurder. Trouwens, in 1867 waren de prijzen van de levensmiddelen het hoogst voor de ganse negentiende eeuw. Volgens F. Michette bedroeg de index van de voedingswaren in 1867 121 tegenover 109 in 1866 en 109 in 1868. (gemiddelde jaren 1852, 1853 en 1854 = 100).

Het Liefdadigheidsbureau ondersteunde 3 842 gezinnen met 10 161 personen : hiervan waren 2643 ouder dan 60 jaar en 2 314 kinderen jonger dan 12 jaar. Er waren ook 1887 weduwen gezinshoofden, waarvan 1057 ouder dan 60 jaar; 42 % van de gezinshoofden waren buiten Gent geboren.

Tot heden was het Jaarverslag van de stad Gent in het Frans opgesteld. Het Jaarverslag voor 1867, dat goedgekeurd werd door het College op 5.10.1868 verscheen in twee uitgaven : een Nederlandse en een Franse. De verklaring : de Vlaamsch Liberale Vereeniging, het Willemsfonds

en het Van Crombrughegenootschap hadden bij de gemeenteraad een verzoekschrift ingediend, waarbij gevraagd werd het Jaarverslag ook in het Nederlands te publiceren. Het vraagstuk werd in de gemeenteraad besproken op 8 augustus 1868. Er werd er op gewezen, dat een Vlaamse uitgave ongeveer 3 500 fr. zou kosten en men niet kon weten hoeveel personen een Vlaamse uitgave zouden kopen. Daartegen kwam de bemerking, dat ook de Franse uitgave practisch niet werd verkocht en dat de Vlaamse kranten benadeeld waren tegenover de Franse kranten, daar ze verplicht waren een vertaling te maken. De Maere wees er op, dat in een Vlaamse stad de Vlaamssprekende bevolking evenveel rechten had als de Franssprekenden. Volgens de Maere was het "une question de droit et de droit avant tout". Ook de gemeenteraadsleden De Coster en Burggraeve verdedigden een Vlaamse uitgave. Het voorstel van de burgemeester als proef een Vlaamse uitgave van het Jaarverslag te publiceren werd aangenomen. Het verslag geeft echter niet de namen van de voor- en tegenstemmers.

Wat gebeurde terwijl in 1867? Vooreerst moeten we het verschijnen vermelden van het meesterwerk "La Légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Ulenspiegel et de Lamme Goedzak" van Charles de Coster (1827-1879), volgens A. Vermeylen "een van de machtigste voortbrengselen van de Frans-Belgische literatuur".

In 1867 wordt von Bismarck de eerste bondskanselier van de Noordduitse Bond, wat niets goeds voorspelt. Marie Curie (twee maal Nobelprijswinnaar), Pirandello (Nobelprijswinnaar), John Galsworthy (Nobelprijswinnaar), Hedwig Courths-Mahler en Käthe Kollwitz worden geboren; de Franse dichter Charles Baudelaire sterft (Les Fleurs du Mal) Ibsen publiceert Peer Gynt, Nobel vervaardigt dynamiet, Livingstone ontdekt het Kongo-gebied, Karel Marx schrijft Das Kapital en Johann Strausz schrijft An der Schönen Blauen Donau.

M. STEELS

HOE HET BURGEMEESTER BRAUNPLEIN EN HET SINT-BAAFS- PLEIN TOT STAND KWAMEN

De eerste continentale spoorweg (Mechelen-Brussel) werd op zondag 5 mei 1835 plechtig ingewijd. Het volgende jaar was het de beurt aan Antwerpen om met Mechelen verbonden te worden. Nogmaals met een tussenruimte van een jaar zou Gent aan de beurt komen om een

spoorweg cadeau te krijgen, natuurlijk ook vertrekkend vanuit Mechelen.

Terwijl nog ijverig aan de baan gewroet en gezweet werd maakte men op 29 juni 1837 een aanvang met het bouwen van een "statie voor den ijzeren weg in de Muinkmeerschen".

Het zeer primitief stationnetje was alles behalve gunstig gelegen. Niet zozeer omdat het (te) ver van het stadscentrum gebouwd was, maar wel omdat de toegangswegen tot dat centrum om zo te zeggen onbestaand waren. De Gemeenteraad besliste dan ook op 8 juli een bepaald aantal straten te openen die aan dat niet gering euvel moesten tegemoet komen.

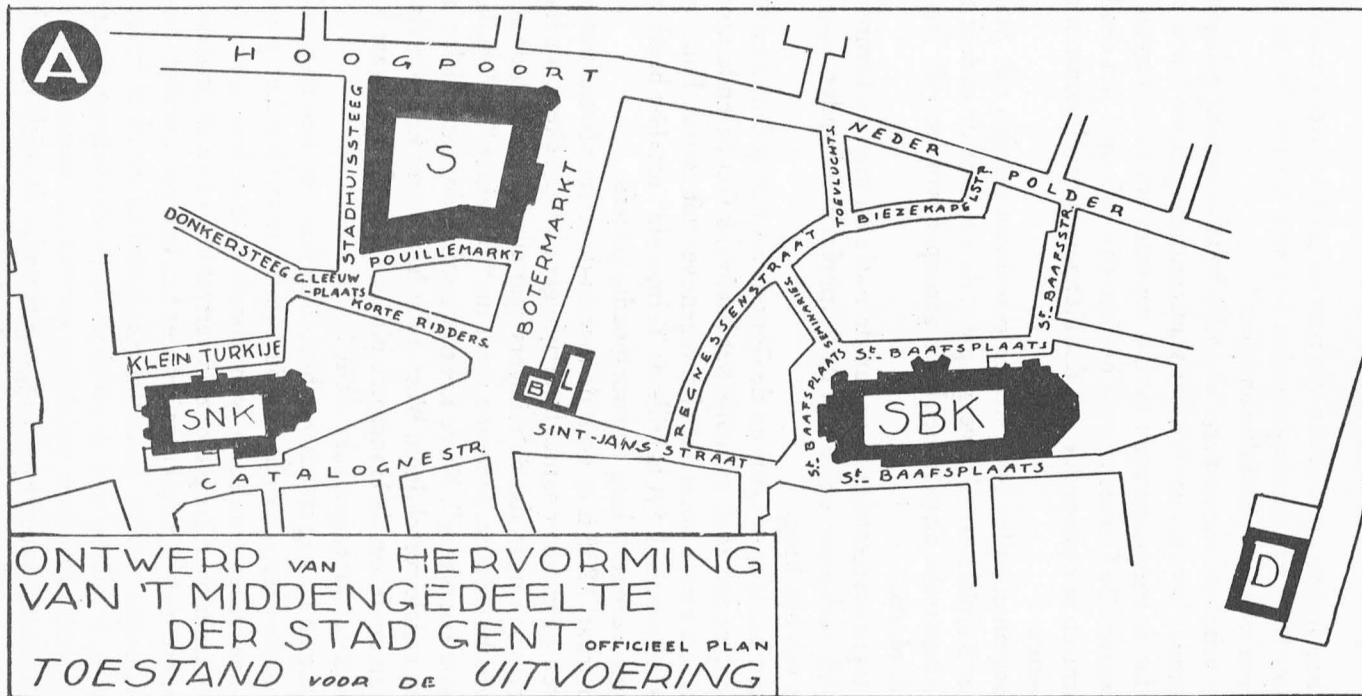
Om te beginnen zullen twee straten getrokken worden : de Statie- en de Keizer Karelstraat. Als overgang van de ene naar de andere straat zal een uitgestrekt plein in het leven geroepen worden : de Jacob van Arteveldeplaats.

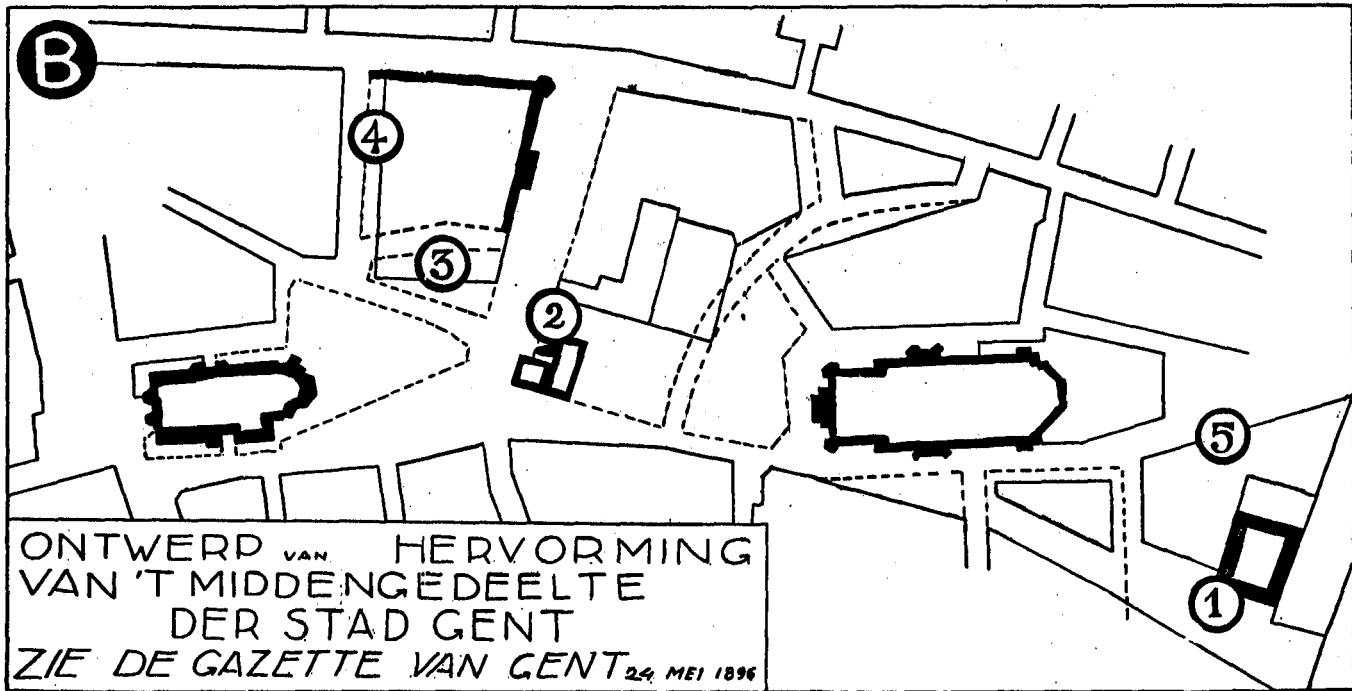
Aan de tegenovergestelde kant van de statie zal men de Lammerstraat aanzienlijk verbreden en ze met de Statieplaats verbinden door het bouwen van een brug.

28 September is voor Gent en de Gentenaars een gedenkwaardige dag. Op die dag neemt men namelijk het baanvank Gent-Dendermonde in gebruik. Het eerste hotel dat zich tegenover het station komt neerzetten steekt natuurlijk "A la Ville de Termonde" uit. Het heeft zoals voldoende bekend is lang en voorspoedig geleefd.

Begin februari 1838 is er voor de man-in-de-sstraat afweer wat nieuws te beleven : een zeker aantal huurrijtuigen, beter bekend als fiacres, zullen ervoor zorgen dat de reizigers naar alle punten van de stad kunnen gebracht worden. Iedereen vindt de "diligenten" en "vigilanten" erg "fraaie koetskens". Na de koetsiers zullen de blauwkielen al rijdend ten tonele verschijnen. Weet u dat het woord koetsier zijn bestaan te danken heeft aan de Hongaarse plaats Koze of Kotzi waar het eerste rijtuig van dat soort gemaakt werd ?

Op 12 augustus, nog steeds van hetzelfde jaar, trekken niet weinig Gentse curieuzeneuzen, getooid met de onmisbare strohoed en gewapend met de heel zeker onmisbare wandelstok, naar de *Meerschen* om aldaar de eerste trein naar Brugge te zien vertrekken of voorbijrijden. Inmiddels maakte men het de koetsiers niet bepaald gemakkelijk : een plezant kinderspel was het geenszins met paard en rijtuig al die scheve-kromme en smalle straten en straatjes de baas te blijven. Vooral als het erop aankwam elkaar voorbij te stevenen en meteen trachten te voorkomen dat argelozе voorbijgangers onder de wielen terecht kwamen, want overal waren er geen voetpaden die waakten over de veilig-

ONTWERP VAN HERVORMING
VAN 'T MIDDENGEDEELTE
DER STAD GENT
ZIE DE GAZETTE VAN GENT 29. MEI 1896

heid van die passanten.

Einde 1840 is er nog steeds geen sprake van de bouw van de zo broodnodige Lammerbrug : wel worden er aan de band plannen getekend en deze ijverig bestudeerd. U weet dat er geen nieuws onder de zon is ! Eerst op 17 december zal men eraan denken de nodige kredieten te voorzien met het oog op de aanleg van de Statiestraat en de Jacob van Arteveldeplaats en de bouw van de Lammerbrug die de naam zal krijgen van Marcellisbrug. (1)

Met nieuwjaar 1843 geraakt de kogel door de kerk : er wordt allerwege gesloopt, gegraven, grond in massa's aangevoerd. Met een tussentijd van precies 3 jaar wordt op 20 januari de laatste steen gelegd van de Van Arteveldeplaats. U ziet het : het is niet alleen met het in metselen van *eerste stenen* dat men geschiedenis maakt ! (2)

Hoe dan ook, die *laatste* steen opent de *eerste* serieuze toegangspoort tot de Vrijdagsmarkt en de rondom de St.-Jacobskerk gelegen marktpleintjes.

De rest van de stad, inkluis het hartje van de zo beroemde als beruchte Kuip, de Koornmarkt, blijft helaas niets anders over dan te doen wat Moeder Anna zo geduldig en zo lang geleden voorgedaan had. Nog even wachten was dus de boodschap.

Nog onder het burgemeesterschap van Karel de Kerchove (1857-1881) ontwierpen Zollikofer en De Vigne een gedurfd plan dat in zijn grote lijnen zal uitgevoerd worden. Om te beginnen ging men met man en macht twee waterlopen te lijf : de oude, bekend als Schepenenvijver, en een veel oudere, want door de natuur gevormd : het Scheldeken. Zoals u weet herinneren twee straatnamen aan die verdwenen waterlopen : de Schepenenvijverstraat en de Oude Scheldestraat.

Beide waterwegen werden zonder veel omhaal omgetoverd (!?) in vulgaire rioleringen, met name omtrent 2 m brede in baksteen gemetselde gaanderijen. (3)

De uiteindelijke slag zal door burgemeester Hippoliet Lippens, de schoonzoon van K. de Kerchove (1882-1895) geleverd worden. Tussen haakjes gezegd werd het pleintje dat zolang als Rond Punt = Rond Point versleten werd en waar de Brabantdam en de Vlaanderenstraat elkaar kruisen, na de Eerste Wereldoorlog naar hem genoemd, Burgemeester H. Lippensplein. De Braambrug en de Watermolen werden evenals een aanzienlijk pak krotwoningen met de grond gelijk gemaakt. De Nederschelde alias Reep tot aan de voet van het Geeraard de Duivelsteen overwelfd om de Laurentplaats (nu Prof. Laurentplein) in het leven te roepen. De Vlaanderenstraat, de Henegeouwenstraat en de Limburgstraat zullen getrokken worden.

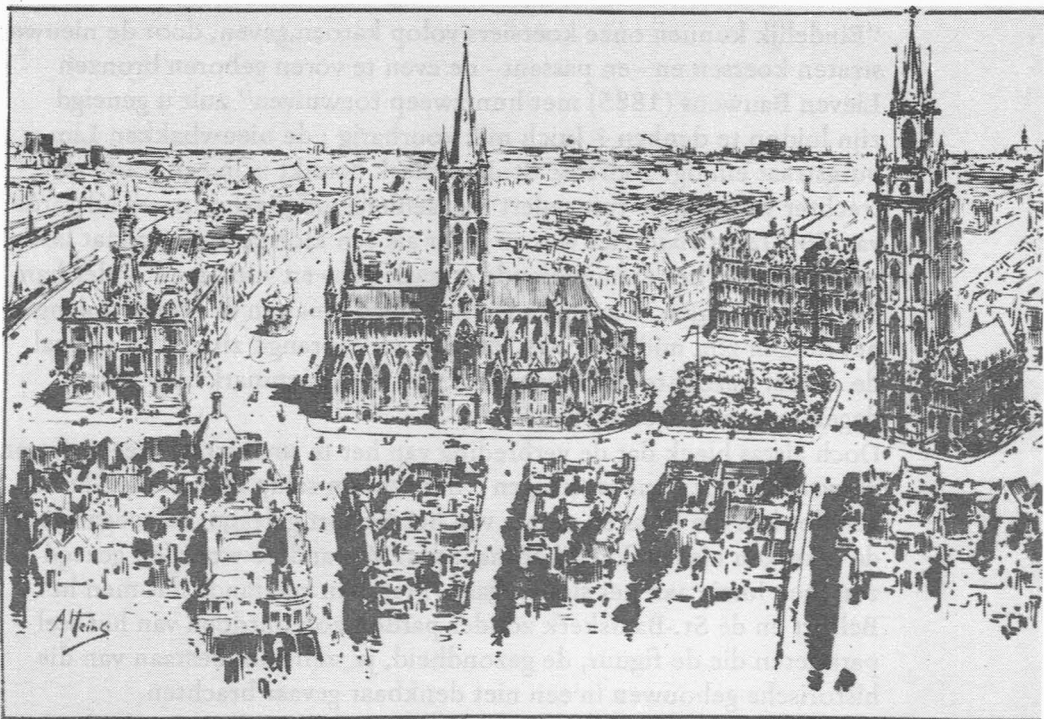

“Eindelijk kunnen onze koetsiers volop katoen geven, door de nieuwe straten koersen en - en passant - de even te voren geboren bronzen Lieven Bauwens (1885) met hun zweep toewuiven” zult u geneigd zijn luidop te denken ? Juich niet voorbarig : de nieuwbakken Limburgstraat eindigt zodra de St.-Baafskerk bereikt is in een soort van trechter waarvan de tuit sedert mensenheugenis naar de naam luisterde van *Sint-Jansstraat*. Het was zo klaar als een klontje dat men dat lastig, zoveel roet in het eten gooiende straatje eens en voor goed onder handen moest nemen. Want, oordeelde zelfs de man in de straat, zolang het ding in zijn middeleeuws keurslijf zal geprangd zitten, zolang zal de drukst bezochte plaats van de Kuip, de Koornmarkt; op betere dagen moeten zitten wachten.

Doch alsras bleek dat de verbreding van het te smal straatje een niet onverwacht staartje *moest* krijgen : het schoon schip maken met de huizenblokken die links en rechts van het Belfort gelegen, de toegang tot de 2 kerken niet makkelijker maakten. Met andere woorden gezegd zou men lustig aan het slopen gaan, met dien verstande dat men het Belfort en de St.-Baafskerk zonder pardon zou ontdoen van het stel parasieten die de figuur, de gezondheid, ja, zelfs het bestaan van die historische gebouwen in een niet denkbaar gevaar brachten.

De eerste die zich over het geval boog was de directeur van de Openbare Werken, de heer E. Braun die er op dat moment in de verste verte niet aan dacht zich van de burgemeesterszetel meester te maken. De studie die hij aan het vraagstuk wijdde was er waarachtig een van de bovenste plank. Hij had niet alleen het oog op het ontmantelen van Belfort en St.-Niklaaskerk en het in het leven roepen van 2 open plekken die de naam van pleinen verdienden, bovendien voorzag hij het trekken van een brede verkeersader die de “verbeterde” Botermarkt in rechte lijn zou verbinden met de St.-Jacobsplaats (de Borluutstraat). Hoeft het gezegd te worden dat de “Commissie voor Monumenten” een uitermate voorname rol gespeeld heeft bij het tot stand brengen en van menig project en van de uitvoering ervan. Laten we meteen vermelden dat het haar voorzitter geweest is, de zo geleerde als gewetensvolle schrijver en historicus Ferdinand vander Haeghen, (4), die het leeuwedeel van de geleverde arbeid voor zijn rekening genomen heeft.

De Limburgstraat werd niet in een ik-en-een-gij uit de puinhoop opgetrokken. Een van de allereerste gebouwen die er geplant werden, het zg. Klooster der Grijsse Zusters, is gedateerd 1886, dus precies één jaar na de oprichting van Lieven Bauwens' standbeeld. Er zijn nog andere woningen die een jaartal in hun gevel dragen : 1888, 1889, 1891. De

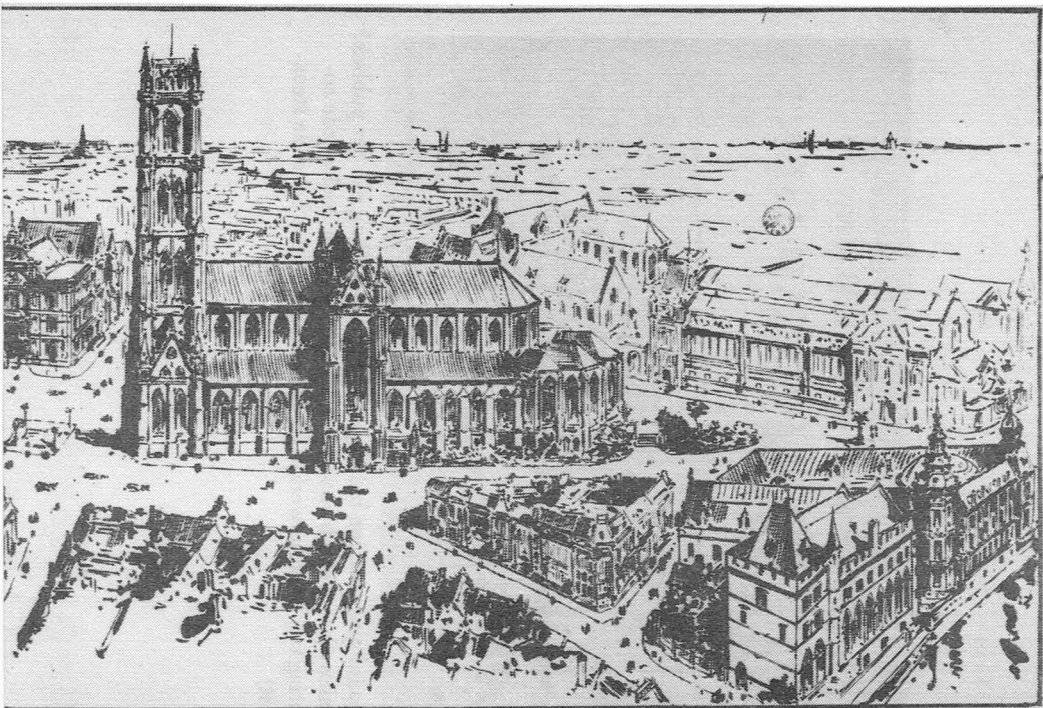
Aldus stelde een begaafd kunstenaar zich het Drie-Torenslandschap voor zoals het er diende uit te zien na de uitvoering van de projecten van Voorzitter F. vander Haeghen, Arcitect A. van Assche en Burgemeester Braun. De litho (80,5 cm x 25,5 cm) werd afgedrukt als bijvoegsel van de Flandre libérale van 18 juni 1896.

reeks schijnt te eindigen met het jaar 1897. Het is wel te verstaan dat ook nog nà dit jaar aan de straat gewrocht werd.

Doch laat ik niet vooruitlopen en liever ons Sint-Jansstraatje gaan opzoeken.

Het omtoveren van een smal "Sint-Baafsklooster" tot een ordentelijke Limburgstraat (zie cirkeltje 1 op plattegrond A) was per slot van rekening slechts kinderspel vergeleken met wat men met de trechtertuit zal moeten doen.

Burgemeester H. Lippens, of moeten we schrijven Emile Braun, nam zich dan ook voor de stier bij de horens te vatten. De Commissie werd voor de zoveelste keer belast met het opmaken van een project. Helaas werd het de man niet gegund zijn wensen te zien verwezenlijken want de gemeenteraadsverkiezing van november 1895 bezorgde hem een zware persoonlijke nederlaag ofschoon zijn partij schitterend uit de strijd te voorschijn gekomen was. Zelfs de mensen uit zijn eigen omge-

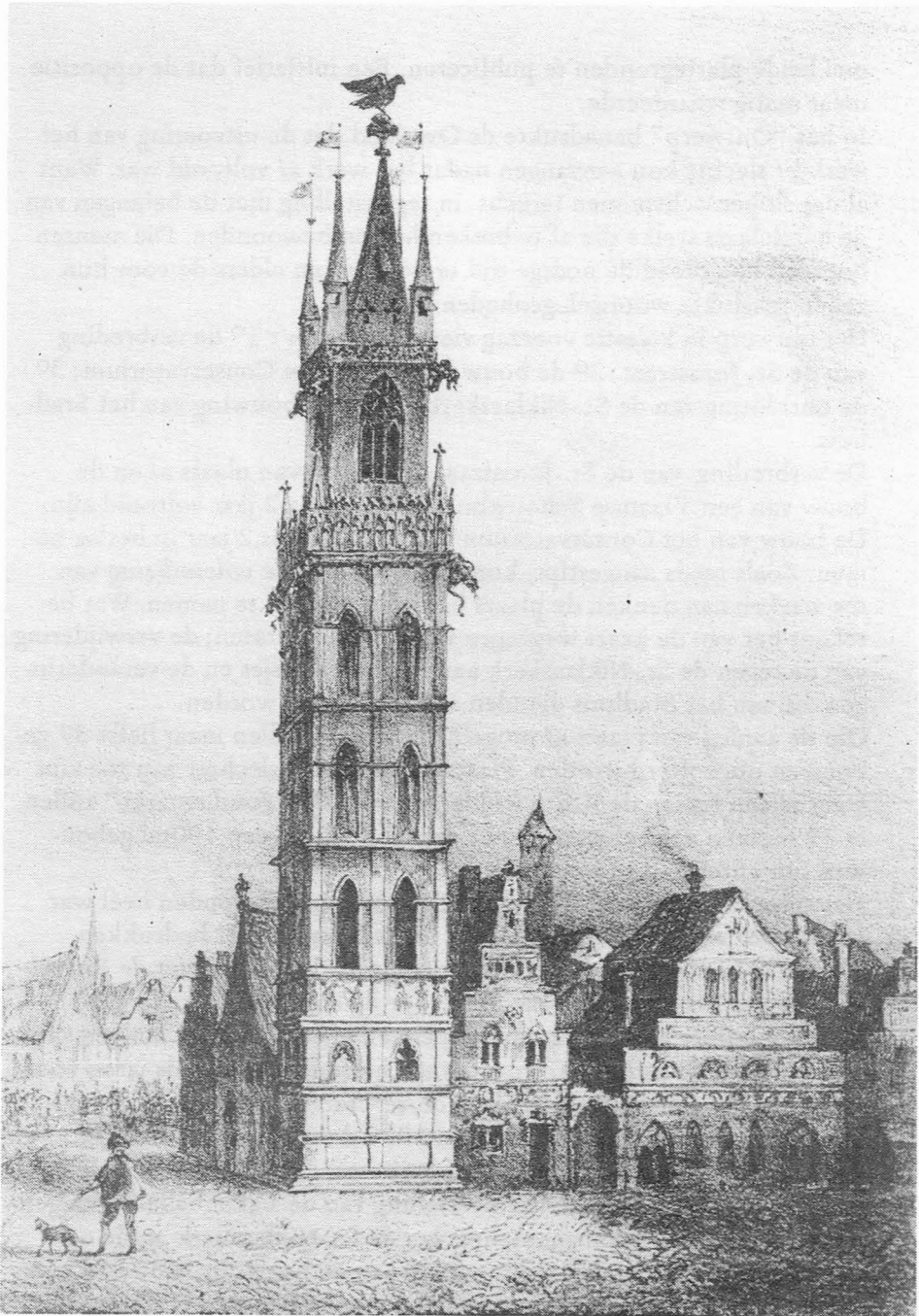

---

ving hadden hem een ferme loer gedraaid. De burgemeester stond derhalve niets anders over te doen dan de volgende maand zijn sjerp aan een haakje te hangen. Zoals sommigen voorzien hadden werd Emile Braun tot zijn opvolger aangewezen en benoemd. Lippens overleed op 31 december 1906 na vanaf 1900 een zetel in de Senaat bezet te hebben. Nog in het voorjaar van 1896 kwam er leven in de Braunse brouwerij; Gelijktijdig maakte de Overheid twee belangrijke documenten bekend : een "Ontwerp inhoudende de aanleg van twee openbare plaatsen" bestaande uit een plattegrond van de site vóór (A) en een van de site nà (B) de uitvoering van het ontwerp. De eerste van die plaatsen, die we gemakshalve a/ zullen noemen, moest gecreeërd worden tussen het Belfort en de St.-Baafskerk. De tweede, die we met b/ zullen aanduiden, tussen het Belfort én de St.-Niklaaskerk. De Flandre libérale was er als de kippen bij om in haar nummer van 24

Wilt u een welsprekend bewijs dat de opkuis rond het Belfort gepaard ging met een buitengewone belangstelling van het publiek? De uitgave en verspreiding van der heren "Lantaarntaanstekers" nieuwjaarswensch voor 1897. De graveur Van Poelvoorde copieerde nauwgezet en minutieus A. Heins' model. Voor de uitvoering van het drukwerkje zorgde de ons minder bekende steendrukker F. Meyer-Van Loo. (Kaart uit de verzameling Fr. van Bost)

Een onbekend gebleven kunstenaar uit de 18de eeuw maakte deze alleszins merkwaardige voorstelling van het Belfort zoals het er volgens het in het Bijlokemuseum bewaard "Beweerp vanden Belfroete" in het begin van de 14de eeuw zou uitgezien hebben. De achtergevels van de Halle en de St.-Jorisdijle lijken sprekend op die afgebeeld op de tekening uit het jaar 1735. Let op het huizenpaar dat kant Botermarkt tegen de toren geplakt is. (Stadsarchief, Atlas Goetghebuer)

mei beide plattegronden te publiceren. Een initiatief dat de oppositie maar matig waardeerde.

In het "Ontwerp" benadrukte de Overheid dat de uitvoering van het werk b/ slechts kon aanvangen nadat het werk a/ voltooid was. Want al dat slopen achtte men terecht in tegenstelling met de belangen van de handelaars welke die af te breken huizen bewoonden. Die mensen hoefden inderdaad de nodige tijd te hebben om elders de voor hun zaken geschikte woongelegenheden te vinden.

Het ontwerp in kwestie voorzag vier grote delen : 1° de verbreding van de St.-Jansstraat; 2° de bouw van een nieuw Conservatorium; 3° de ontbloting van de St.-Niklaaskerk; 4° de verbouwing van het Stadhuis.

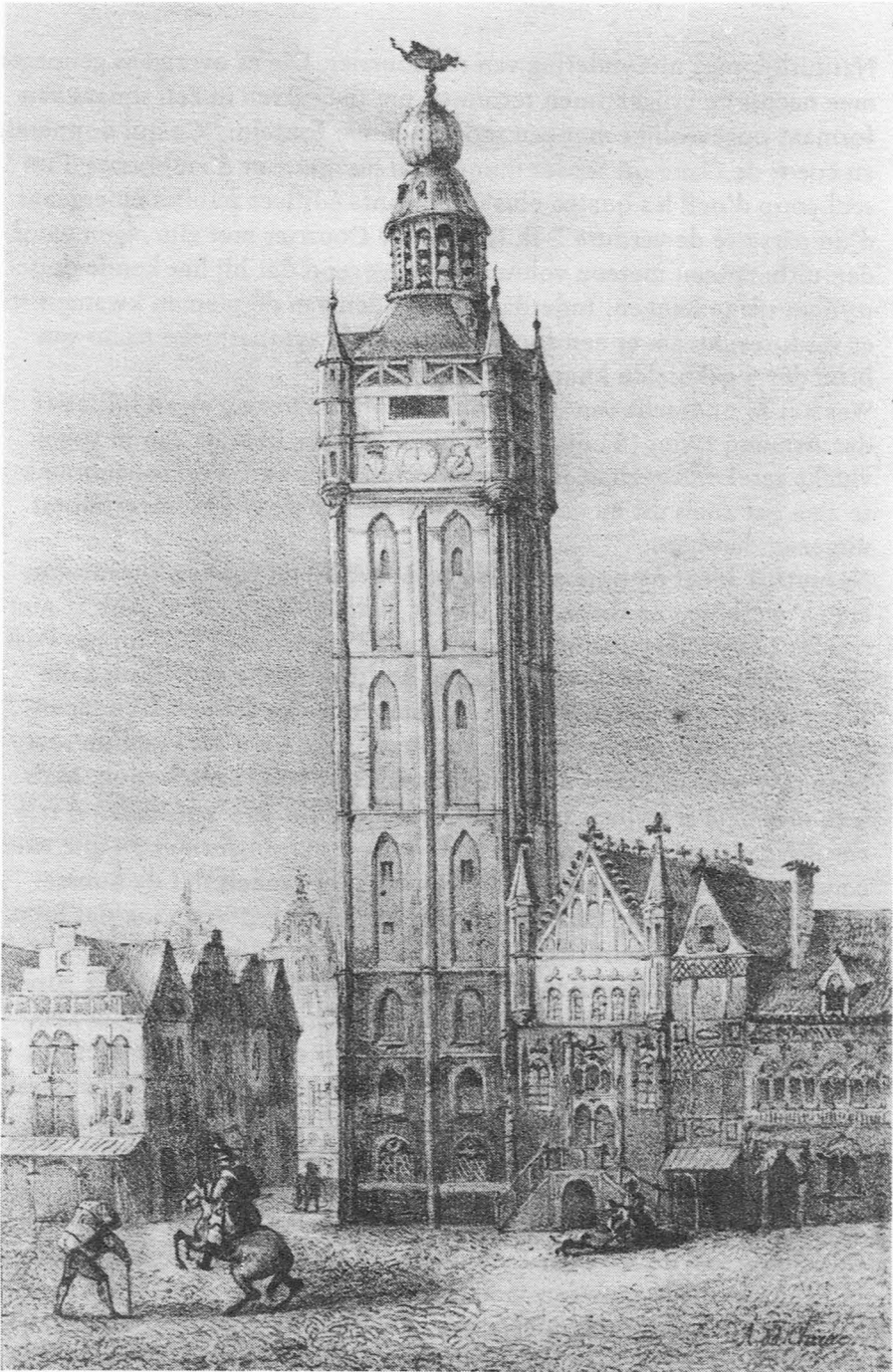
De verbreding van de St.-Jansstraat, de aanleg van plaats a/ en de bouw van een Vlaamse Schouwburg moesten na 2 jaar voltooid zijn. De bouw van het Conservatorium mocht eveneens 2 jaar in beslag nemen. Zoals reeds aangestipt, kon men er pas *na de voleindiging* van die werken aan denken de plaats b/ onder handen te nemen. Wat betekent het van de kaart wegvegen van een paar straten; de verwijdering van de tegen de St.-Niklaaskerk aanleunende huisjes en de veranderingen die aan het Stadhuis dienden aangebracht te worden.

Om de aanleg van plaats a/ mogelijk te maken zullen maar liefst 39 gebouwen opgeofferd worden. Plaats b/ zal er nog slechter aan toe zijn want alleen tussen de Korte Ridderstraat en de "Pouillemarkt" zullen er 19 moeten aan geloven. In het geheel wachten een 100tal gebouwen om onteigend te worden.

Het spreekt vanzelf dat de publicatie van de plattegronden heel wat (partijpolitiek) stof deed opwaaien en heel wat papier bedrukken. Merkwaardigerwijze was het een Brussels blad, *Le Courrier de Bruxelles*, dat als eerste met commentaar voor de dag kwam.

In zijn nummer van 5 juni, dus amper een goede week na het verschijnen van de plattegronden, wordt eraan herinnerd dat reeds jaren voordien plannen gemaakt werden van de te creëren pleinen. In dit verband stipt de krant aan dat reeds in 1876 door de tekenschool St.-Lucas een wedstrijd op het getouw gezet werd. In 1878 gebeurde hetzelfde wat betrof de volledige herstelling van de Lakenhalle. In volgende jaren kwamen de ontmanteling van de St.-Niklaaskerk en de oprichting van een Vlaamse Schouwburg aan de beurt. In 1886 had men het over de volledige restauratie van het Belfort en de oprichting van een 2 verdiepingen tellende overdekte markt. Was de tekenschool ietwat voorbarig geweest met de uitschrijving van de prijsvragen ? Dat zal wel aangezien er achteraf geen haantje meer over kraaide.

In 1735 uitgevoerde afbeelding van het Belfort van 1684. Rechts van de Lakenhalle bevindt zich de achtergevel van het St.-Jorishof. Let op de (overdekte) portieken van het hoekhuis gevormd door de Korte Ridderstraat en de Botermarkt alias Bij 't Belfort. Op de achtergrond het silhouet van het Stadhuis. (Stadsarchief, Atlas Goetghebuer).

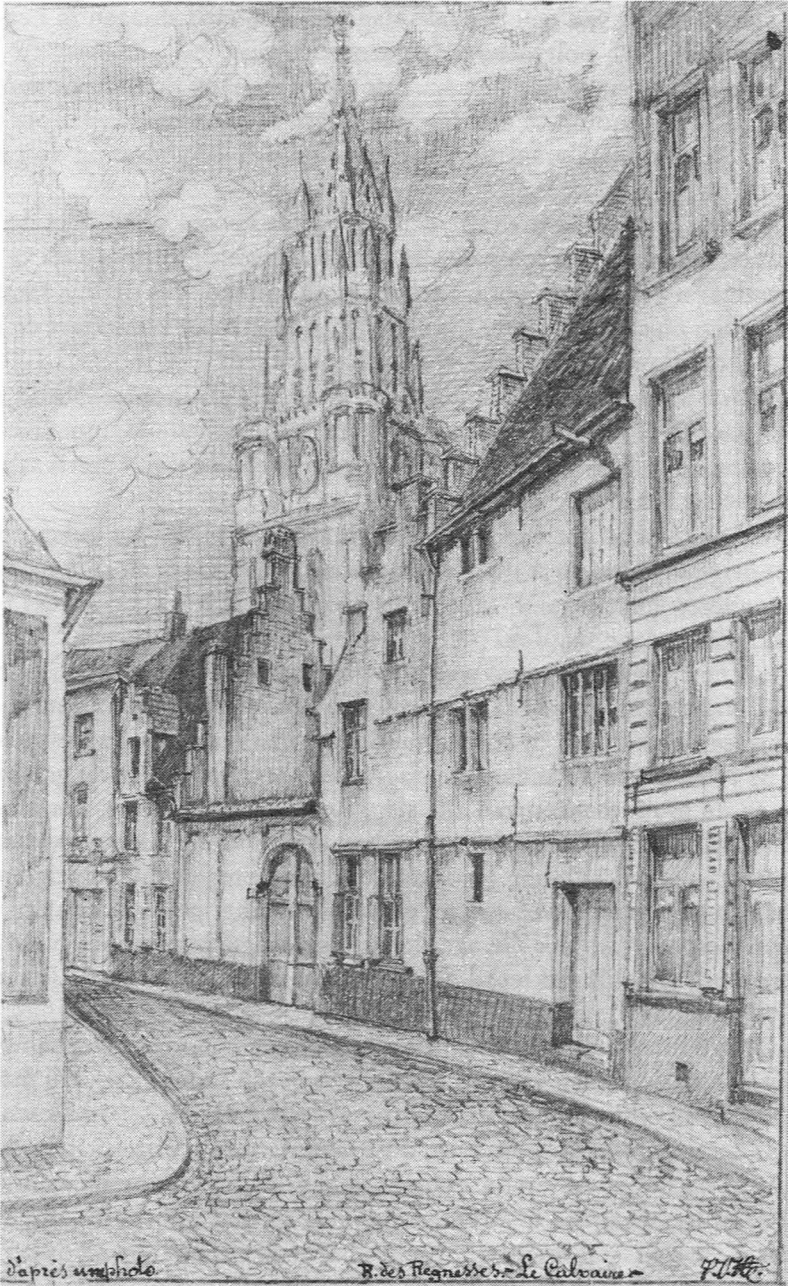
Natuurlijk met uitzondering van de Courrier. Die er overigens genoeg mee neemt de vrijgekomen terreinen om te toveren in een square van formaat opgevulld met een monumentale fontein. "Ce qui donnerait au coeur de Gand un aspect unique qui permettrait d'embrasser d'un seul coup d'oeil les quatre plus importants édifices publics émergeant d'un parterre de verdure." Ik laat het de Courrier met zijn eigen woorden uitbazuinen meteen volmondig toegevend dat hij het kende de profeet uit te hangen. Inderdaad te midden van de pleinen kwamen er verdures; kwam er een fontein(tje) dat de sympathieke naam van bron der 5 geknielde knapen gekregen heeft.

Was het in opdracht van de Commissie of was het op eigen initiatief dat Armand Heins (5) op 17 juni in de Flandre libérale een in vogelvlucht getekend gezicht liet afdrukken dat het Drie-Torens panorama te zien gaf zoals dit na de verwezenlijking van de projecten er moest uitgezien hebben.

Natuurlijk bleef de oppositionele pers niet bij de pakken zitten. Aan Heins' werk was er absoluut niets dat deugde. Het Belfort trok er niet op. De Lakenhalle was niet onder handen genomen. Zoals hij het Posthotel en de Vlaamse Schouwburg in beeld gebracht had zouden die zeker niet opgetrokken worden. Luister in welke termen L'Indépendant zijn lezers over het geval informeert : "... Ce n'est là qu'un rêve, beau rêve sans doute et dont nous voudrions voir la réalisation. Mais à ce rêve déjà si brillant pourquoi faut-il qu'une vue 'cavalière', ô très cavalière vienne encore renforcer la note et le transformer en une vue cavalière et hypothétique..." Het spreekt vanzelf dat de kunstenaar alleen maar zijn fantasie de vrije loop had gegeven ook dat hem uit kwader trouw onrecht was aangedaan.

De Flandre daarentegen is in haar nopjes : "La réalisation de ce superbe plan d'embellissement est considérée ici comme absolument certaine." En om de pil wat te vergulden : "Les charges financières qui incomberont à la ville ne seront pas si considérables qu'on le penserait d'abord. En effet le gouvernement acquiert au prix de 412500 F en vue du nouvel hôtel des postes des propriétés de la ville et reprend les travaux de fondations et autres effectués par l'administration communale." Hier worden bedoeld de grondwerken die met het oog op de oprichting van de Vlaamse Schouwburg (op de plaats van het gesloopte Pakhuis) reeds aanwezig waren. De Bien Public is, dat spreekt vanzelf, een andere mening toegedaan : De Flandre doet niets anders dan electorale munt te slaan uit de plannenmakerij van het Liberaal College.

Verderop zullen we in de gelegenheid zijn aan te stippen hoe ijverig

Gezicht op de Regnessestraat met op het voorplan links de toegang tot de Seminariestraat. De naar een foto getekende afbeelding verraadt dat het niet allemaal kleine huisjes waren die de straat telde. En wat het Belfort betreft valt het direct op dat gietijzeren klokketoren van 1853 niet al te natuurgetrouw getekend werd. (Stadsarchief, Atlas Goetgebuier)

een schaar lezers van een bepaald slag hun slabbaris sloegen in het plezant proza van polemiserende gazetschrijvers.

De Flandre meent er nog een schepje op te moeten doen door een soort van referendum te houden. De lezers worden namelijk door middel van een bondige vragenlijst uitgenodigd ook hun visie op de gang van zaken te laten kennen.

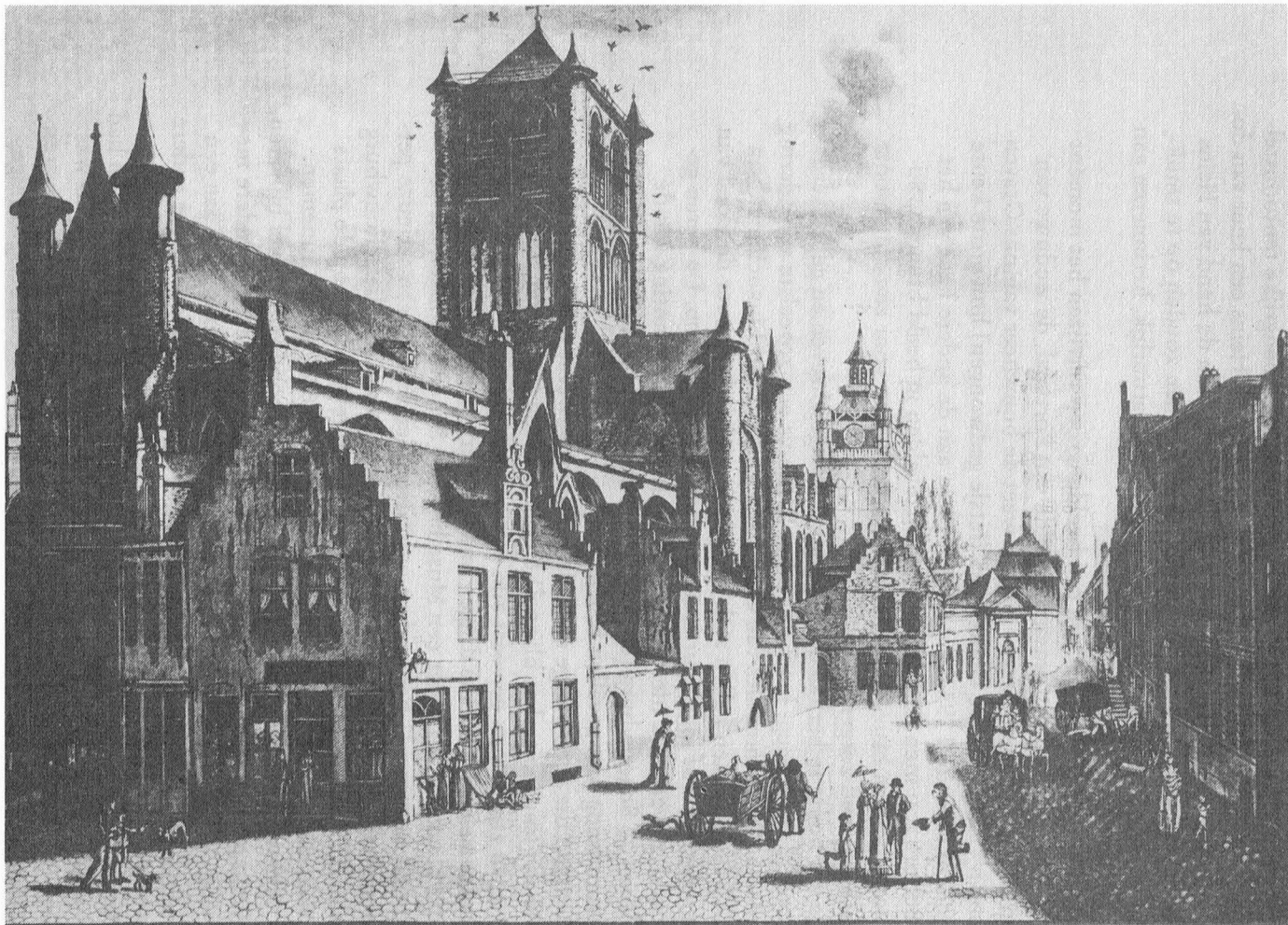
U ziet van hier dat de invitatie een volkomen succes werd. Wat de kolommen van de krant zoals niet te slikken kregen ? Onmogelijk te verwezenlijken goocheltoeren op stedekundig gebied. Uit de bus kwamen bovendien niet alleen naïeve kinderachtigheden maar klinkklare onzin. Te veel om dat allemaal op een rijtje te plaatsen.

De opperste gaai schoot een lezer (of lezeres ?) af door noch min noch meer voor te stellen de stenen trio Belfort-Lakenhalle-Mammelokker gewoonweg te liquideren. Wellicht om de boel aan een Amerikaanse liefhebber-archeoloog op te solferen !

Onze dynamische correspondent (correspondente) kwam helaas met geen origineel idee voor de dag aangezien hij (of zij ?) slechts na-aapte wat anderen hem (haar ?) vele jaren voordien, met weinig succes trouwens, voorgedaan hadden. (6)

Vanuit één oogpunt gezien was het wreedaardig voorstel nog zo gek niet ! Want kijk eens aan : in plaats van de armzalige - juist geteld - 125 door witte lijnen of stenen tanden afgebakende parkeerplaatsen die de twee pleinen vandaag de dag tellen - u begrijpt dat de grasperken en de monumenten van alle slag, Roeland inbegrepen, inmiddels het lot van de oude trio ondergaan hadden - zou het nieuwe wijde Tussen-twee-kerken-plein gegarandeerd aan minstens 500 statige mercedessen en nederige veewetjes een comfortabel plaatsje kunnen verlenen. Een zee van blik die aan de antieke omgeving van het plein een gedroomd, rijkelijk gekleurd decorum zou verschaft hebben. Elk zegge het voort !

Op 20 juli maakt Edmond van Beveren van de geboden gelegenheid gebruik om de aanleg van een tramlijn te berde te brengen. Hij meent dat de tramverbinding Statie-Koornmarkt, die op dat ogenblik via de Vlaanderenstr., de Brabantdam, de Brabantstr., de Vogelmarkt, de Kouter, de Zonnestr. en de Veldstr. gebeurde, aanmerkelijk kon verkort worden door die te laten geschieden via de Limburgstr., de St.-Jansstr. en de Cataloniënstr. Spreker herinnert eraan dat reeds op 8 mei door het Stadsbestuur aan de Regering omtrent dit onderwerp geschreven werd en dat de hoofdingenieur van Bruggen en Wegen der prov. Oost-Vlaanderen het College bekend maakte dat de heer Minister van Landbouw en Openbare Werken bereid was bovengenoemde

Reproductie van een goed bekend aquarel door P.F. de Noter in 1818 geschilderd. Alhoewel men bij het naar waarde schatten van dergelijke documenten best op zijn hoede is blijkt het dat de schilder natuurgetrouw te werk is gegaan. De klokketoren is nog steeds die welke naar het ontwerp van de meester de stadswerken David 't Kindt gebouwd werd. De 2 huizenrijen zijn onderbroken om toegang tot de kerk te geven. Op de achtergrond valt de engheid van de St.-Jansstraat in het oog.

wijzigingen aan te brengen.

Op 31 juli werd op het Stadhuis een alleszins belangrijke tentoonstelling geopend waarop behalve de aquarel van A. Heins een keur van documenten te kijk lagen. Daaronder, eveneens van de hand van Heins twee projecten van monumenten die de pleinen zouden op te smukken hebben. Beide monumenten moesten, natuurlijk, herinneren aan episodes uit Gents rijk verleden.

Op een van de plaatsen zou een beeldengroep verrijzen het moment voorstellend waarop gravin Mathilde van Portugal, de weduwe van graaf Filips van de Elzas - zoals u weet de bouwheer van ons Gravensteen (1180) aan de Gentenaars (ietsje gedwongen) hun grote keure schenkt (einde 1191). (7) Op het plein aan de andere kant van het Belfort zou men de Eeuw van de Artevelden in beeld brengen. Silhouetten van historische Gentse gevels zouden voor een enig mooie achtergrond zorgen.

Is het nodig te herhalen dat er nogal wat geschreven en gepalaverd werd? Op 13 aug. heeft er op het Stadhuis een zoveelste vergadering plaats. De Commissies van Openbare Werken, van Financiën en van Schone Kunsten zullen zich voor de zoveelste keer over de vloed van neergelegde of ingestuurde correcties moeten buigen. De heren geraakten werkelijk niet uitgepraat. Ook over de inplanting van de Vlaamse Schouwburg (zie cirkeltje 2 op de afb. 2) blijkt het laatste woord nog niet gevallen te zijn.

Iemand die geen vurige aanbieder schijnt geweest te zijn van de dames Thalia (muze van het blijspel) en Melpomene (muze van de tragedie) zou in zijn nopjes geweest zijn mocht men in het geheel geen theater opmettelen: "van die dingen had Gent er waarachtig genoeg!" Op die plaats zag hij liever een Museum voor Schone Kunsten uit de grond stampen!! Een andere woordvoerder ditmaal een serieuze persoonlijkheid met name senator E. Coppieters, vond dat die schouwburg aan de Vrijdagsmarkt diende opgetrokken te worden: op de plaats waar naderhand de Baudelostaat twee krotstraatjes zou innemen. "Aldus", betoogde de man, "zou de volksgezondheid er wel bij varen." Een andere vertegenwoordiger des volks was van een nog andere mening. Volgens hem was het broodnodig dat de Schouwburg aan een eiland geleek: geen ander gebouw mocht eraan palen. Onder andere zou een van die omringende straten, een brede dan nog wel, op de Botermarkt uitmonden. Een twistappel die indirect iets te maken had met de Schouwburg betrof de aanleg van de straat die geroepen was het (St.-Baafs)plein te verbinden met de Botermarkt. De enen waren gewonnen voor een rechtlijnige, de anderen voor een boogvormige

De St.-Jansstraat vóór 1890. (De tramlijn kwam veel later tot stand). Op de plaats ingenomen door het 5 traveeën tellende huis rechts van de Lakenhalle bevond zich eertijds de achtergevel van de St.-Jorisgilde. Op de voorgrond rechts het begin van "Marjolyestraat"; links het "Café Billard" de hoek vormend van de "Catalognestraat" en de Korte Ridderstraat. Let op de vorm van de straatlantaarn en de verlichte bol van het café. (Copyright A.C.L. 3804 A)

verkeersweg. Enzoverder.

Zal er ja of neen aan de gevel van het Stadhuis, kant Pouillemarkt (zie cirkeltje 3 op de afb. 2) geknutseld worden ? Met andere woorden zullen de Pouillemarkt en het driehoekig huizenblok aan de markt gelegen door het Stadhuis ingepalmd worden ? Ook nu staan de meningen diametraal tegenover elkaar.

Zoals het in een dergelijk geval de lofwaardige gewoonte is laat men niet na wat oude koeien uit de sloot te halen. Inderdaad is het geen gloednieuw liedje dat ten gehore gebracht wordt. In 1883 was er namelijk reeds sprake geweest de gevels van de Armenkamer en van het nevenliggend gebouw een renaissance kleedje aan te trekken. De bedoeling was namelijk de breedste van de twee bestaande renaissance gevels onaangeroerd te laten maar de minder brede in te lijven bij op te trekken nieuwe gevel.

Een jaar of twee nadien raketten men de gevel-affaire nog maar eens op. Ditmaal waren het enkele kulturele verenigingen waaronder de Snel-laertskring, het Van Crombrugghes Genootschap en een groep leerlingen van de St.-Lucas-school die hun stem lieten horen en voorstelden om niet alleen de Pouillemarkt-gevel maar alle gevels van het Stadhuis op zijn laat-gotisch uit te dossen. Dat wil zeggen volgens de oorspronkelijke plannen Keldermans en De Waghemakere. Is het nodig te onderstrepen dat van al die vrome wensen niemendal in huis kwam ? U weet het wel : de Poeljemarkt zal pas in sept.-okt. van 1960 door het Burg. Braunplein opgeslorpt worden nadat de stenen driehoek tot tegen het straatniveau weggekapt werd.

Wie A zegt moet ook B zeggen. Wie het heeft over het Stadhuis moet het ook hebben over de Stadhuissteeg, dat op een puinhoop lijkend straatje dat we evengoed Putstege, Pitstege, Pitsteke, Pistege zouden mogen noemen (zie cijfertje 4 op de afb. 2)

Ook reeds in 1883 was de lust groot geweest om de steeg omtrent de helft van haar breedte af te nemen om de gevel van het Stadhuis met zoveel voet naar voren te schuiven : de zijgevel van de Conciërgerie volgens het laat-gotisch recept, de rest de zijgevel van de Armenkamer inbegrepen volgens het neo-renaissance recept.

We zagen het reeds : het project 1896 handhaafde een gelijkaardige verbouwing. Was het te verwonderen dat nieuwe problemen van achter het hoekje kwamen loeren ? Hoe kon de smalle steeg in hemelsnaam verbreed worden zonder de overkant ervan met hamer, koevoet en houweel in gruzelementen te verpulveren ?

“Uitgesloten” zegde de Commissie, “aan de geklasseerde” FONTEYNE (sic) wordt niet geraakt. Steek die bredere Putstege maar voor immer uit uw hoofd.”

De "Catalognestraat" vóór 1890. Op de voorgrond links, tussen de huizen "Bureau de Change" en "Marché aux Grains" bevindt zich een zij-ingang van de kerk. Onderaan rechts het voormalig Metselaarshuis (het huis met het bordes voor de gevel). In 1852 werd de oorspronkelijke gevel van 1527 onmeedogend verwoest. Dank zij bewaarde afbeeldingen van het gildehuis gelukte men er in 1912 in de gevel te herbouwen aan de Graslei. Op de achtergrond de beruchte St.-Jansstraat. (Foto J. van Waesberghe, Copyright A.C.L. 25985 B.)

“Wel doodjammer” opperde een goedmenende maar utopische lezer, “ ’t was nochtans het moment om de nu straat geworden steeg via de al niet minder breder geworden Werregarenstraat dwarsdoor het tegenoverstaande huizenblok de Vrijdagsmarkt te bereiken.” Enzoverder ! Willen of niet moeten we ook het in de lucht hangend Nieuw Conservatorium een welwillende blik gunnen.

Op 2 juni werden de plannen van het gebouw (zie cirkeltje 5 op de afb. 2) aan de Gemeenteraad ter bespreking aangeboden. En vanzelfsprekend ter goedkeuring. Hoe die bespreking uiteindelijk verliep en wat men ermee bereikte zijn vragen die op geen antwoord zaten te wachten. Op 28 febr. 1897 zal de Bien Public wel voor een antwoord zorgen, want het blad weet zijn lezers te verzekeren dat van de bouw van het ding niets in huis zal komen. Onder meer weet het mee te delen dat die onderwijsinrichting “provisoirement” zal ondergebracht worden in de Grote Sikkel aan de Hoogpoort, het middeleeuws steen dat achtereenvolgens onderdak verleende aan de monniken van de Abdij van Eename; aan de loge Les vrais Amis na de Fr. Rev.); aan de zetel van het Vlaamsch Genootschap; aan de vereniging De Taal is Gansch Het Volk; aan het Van Crombrugge's Genootschap; aan de loge La Liberté. De Zwarte Moor zou gebruikt worden als woning voor de directeur van de inrichting. Na voltooiing van het Nieuw Conservatorium, voorspelt de krant ten slotte, kan de school Voldersstraat de aldus vrij gekomen Sikkel innemen.

Het begin van de verwachting of het einde van een schone droom had plaats op 23 november van het inderdaad goed gevulde jaar 1896. Op die gedenkwaardige dag keurde de Gemeenteraad - eindelijk - met algemeenschap van stemmen het onteigeningsplan en het tracé van de nieuwe aflijningen goed. In hoeverre dit historisch gebeuren in verband te brengen is met het bezoek dat koning Leopold II een paar dagen voordien aan het rond het Belfort gelegen stuk Oud Gent gebracht had, kan ik niet zeggen. Vergezeld van verschillende ministers doorwandelde hij uitzonderlijk geïnteresseerd al die stokoude ten dode opgeschreven straatjes. Wat al die beloofde vernieuwingen betreft stak hij zijn algehele instemming niet onder stoelen of banken en spaarde hij niet de lofuitingen aan het adres van al degenen die de projecten hadden helpen verwezenlijken. Waarbij de Indépendance luxembourgeoise aanmerkte : “Ce travail grandiose est donc assuré. Les artistes et archéologues du monde entier pourront dans quelque temps se rendre en pèlerinage à Gand pour y admirer les plux beaux spécimens de l'art architectural flamand, militaire, civil et religieux du moyen-âge.” Ware het enthousiasme van de Indépendance maar beloond geweest !

De geboorte van het St.-Baafsplein. Zonder commentaar.

Hier eindigt het eerste en minst belangrijke hoofdstuk van mijn verhaal. Wie het tweede, dus het voornaamste, wil lezen raad ik met aandrang aan een plaatsje te gaan bemachtigen op een in de schaduw van J.F. Willems jonge dame neergezette bank... of zich aan de voet van de oude maar valse Roeland te gaan posteren. Dan zal hij (of zij) met zijn (of haar) eigen ogen kunnen nagaan wat er van de in 1896 beloofde wonderheden uiteindelijk terecht gekomen is. Of liever niet terecht gekomen.

M. VAN WESEMAEL

NOTEN

- (1) Bij K.B. van 30 maart 1841 werd de toestemming verleend tot de verbreding van het Lammerstraatje. De bouw van de brug die geroepen was de verbinding van het Station en de St.-Pieterswijk tot stand te brengen, werd toevertrouwd aan de Luikse ingenieur *Charles Marcellis*. Volledig in gietijzer gebouwd kwam

het kunstwerk gereed in sept. 1844. Naar de familienaam van de constructeur noemde men de brug van meet af aan Marcellisbrug. Naar het gebezigd materiaal *IJzeren Brug*. Deze nu niet meer passende naam ligt evenwel nog steeds op de lippen van menig vergrijsde Gentenaar.

Aldus kwam één metalen brug de 28 houten en de 42 stenen bruggen vervoegen. De IJzeren Brug hield het uit tot 1864. Ze werd vervangen door een (eerste) stenen.

- (2) Een tichel van 60 cm zijde bracht de volgende boodschap : *De laatste steen der plaets door Gent aen Artevelde toegekend*. De rest wordt in het Frans voortverteld : *Pavement de la place Artevelde achevé le XX janvier MDCCCXLVI*.
- (3) Toen ruim 10 jaar geleden grondwerken uitgevoerd werden in verband met de aanleg van de oprit van de E3 ging men op twee plaatsen over tot het doorboren van de gemetselde overwelling van het Oud Scheldeken. Een opening werd gemaakt aan de rand van de G. Callierlaan; een tweede een 15tal m verder, ongeveer op de hoogte van de Crevelstraat. Wat men met het maken van die openingen op het oog had heb ik niet kunnen snappen. Als men verwachtte op een nog bruikbare riolering te botsen kwam men van een kale reis thuis. Want noch water noch slijk waren er in de tunnel te bekennen maar wel een steenharde klomp materie die bijna tot tegen de zoldering reikte. Met man en macht poogde de ene ploeg werkvolk na de andere om een weg te banen door die weerbarstige massa zwartigheid. Allemaal verloren moeite. Uiteindelijk zag men zich verplicht beroep te doen op een - naar mij verzekerd werd - extra gespecialiseerde Brusselse firma die er dank zij de aanwending van zwaar materiaal de bodem van de sedert de aanleg van de spoorweg opgedoekte rivier te ontbloten. Ik vermoed dat men het daarbij gelaten heeft. In ieder geval werden de gemaakte gaten met grote platte stenen afgedekt.
- (4) Ferdinand vander Haeghen. Gent 1830 - Gent 22.01.13.
Iemand die een plaats verdient in de Galerij der grote Gentenaars. Nog gewoon bibliothecaris zijnde van de Universiteitsbibliotheek vergastte hij de intellectuele wereld op een inventaris der sedert de uitvinding van de boekdrukkunst te Gent gedrukte boeken en andere drukwerken. Een lijst die 7 dikke delen vullen (1856-1869) en door iedere belangstellende overbekend is en nog steeds gebruikt wordt : *Bibliographie gantoise / Recherches sur la Vie et les Travaux des Imprimeurs de Gand*. Vanzelfsprekend is het monumentaal werk (van 1869 tot 1879 !) fameus onvolledig geworden. Om voor de hand liggende (financiële) redenen is de uitgave van een lijvig, door menigeen begeerd bijvoegsel niet voor morgen, zelfs niet voor overmorgen.
In het zelfde jaar 1869 werd hij benoemd tot hoofdbibliothecaris, een ambt dat hij gedurende 42 jaar vervulde (tot zijn 81ste levensjaar). Wijlen Prof. Dr. R. Apers getuigt in zijn "Schets eener geschiedenis der Universiteit van Gent" : Vander Haeghen maakte van de Bibliotheek de tweede Bibliotheek van het land (de eerste de Koninklijke Bibl. zijnde. Een gelijkkluidende loftuiging lezen we op de herdenkingsplaat die op een der gevels van de toenmalige Bibl. aangebracht werd (nu Stadsbibliotheek).
- (5) Tekenaar-schilder-etser-schetser-lithograaf-aquarellist Armand Heims (1856-1938) hoef ik u niet voor te stellen. Er was geen tak van de grafiek aan te wijzen of Heims toonde er zich een meester in. Hij achtte zich niet te min om zijn naam onder geleghedrukkwerkjes te zetten. Bovendien hanteerde hij

schrijven even gezwind als de naald, het penseel, het potlood. Het Museum voor Volkskunde bezit een merkwaardige verzameling werken van zijn hand.

(6) Zie bijlage.

(7) Het was krachtens die vrijheidsbrief dat Gent het recht verwierf zijn grondgebied en de poorters hun huizen te versterken.

BIJLAGE

Het kan nauwelijks anders of de alles behalve fiere Artevelde-zoon heeft zich laten inspireren door degenen die een kleine dertig jaar voordien het Belfort een lot beschoren hadden dat we zelfs het onooglijkste bouwsel niet zouden durven of willen toewensen.

In de gemeenteraadszitting van 4 oktober 1869 was er - ik veronderstel voor de eerste keer in de geschiedenis - sprake van een mogelijke verbreding van de Sint-Jansstraat. (Ja, ja, toen reeds !)

Het gemeenteraadslid De Coster herinnerde aan de commissievergadering waarop de verbreding te berde gebracht was : het straatje zou een breedte krijgen van 9m, misschien wel van 12.

De achtbare heer Guequier merkte op dat die verbreding het slopen van een zeker aantal huizen noodzakelijk zou maken. Wat niet opging, meende de man, aangezien voor dat werk... geen kredieten voorzien waren.

Van die inderdaad steekhoudende, dus intelligente, opmerking maakte een van zijn collega's een dankbaar gebruik om ZIJN "persoonlijke" visie over het geval wereldkundig te maken.

Luister in welke toonaard beide vertegenwoordigers van het volk hun eensluidend duet ten gehore brachten. We wachten ons angstvallig der heren proza te vertalen : zo gevat en zo pittig zijn hun betogen dat het doodzonde ware die een ander kleedje aan te trekken.

De heer Guequier : Je trouve absurde l'élargissement de la rue à 9 m seulement, mais d'un autre côté je trouve mauvais l'élargissement à 12 m parce que l'état de nos finances ne nous permet pas une telle dépense. Ensuite, Messieurs, pourquoi élargit-on ? Pour avoir un passage à côté d'une TOUR QUI TOMBE EN RUINE. Die onbezonnen en voor een bewindsman onwaardige taal neemt de meerderheid niet. Ook het College niet dat bij monde van de heer burgemeester, K. de Kerchove, heftig protesteert. Het enige dat de spreker te zijner verdediging kan inbrengen is slechts een mager beestje : Nous n'osons pas le dire mais c'est comme cela.

Zijn vriend en partijgenoot, de heer De Coster voornoemd, durft dat wel.

De heer De Coster : Moi, j'ose le dire et si cela ne dépendait que de ma volonté, JE FERAIS ABBATRE CETTE FAMEUSE TOUR qui ne mérite pas d'être conservée au point de vue l'art.

De heer Guequier : On a discuté dans le conseil et cela bien avant nous le point de savoir si oui ou non IL FALLAIT ABBATRE CETTE TOUR;

De heer Burgemeester : Il n'y a eu qu'une voix en faveur de cette proposition.

De heer Guequier : La voix de Jacquemyns ! Nous voudrions tous, j'en suis persuadé qu'un beau jour LA TOUR TOMBE SANS FAIRE DE MAL A PERSONNE. Ook die onzinnige uitlating vindt de vergadering al te gortig zodat de heer burgemeester zich verplicht ziet de achtbare spreker tot de orde te roepen. Deze schijnt warempel op zijn praatstoel te zitten want...

De heer Guequier : La tour du Beffroi pouvait avoir une nécessité dans le temps, mais aujourd'hui ELLE N'A PLUS LA RAISON D'ETRE. Je crois que nous ne devons pas sans nécessité conserver à Gand cette VIELLE BICOQUE qui sera une source continue de frais pour la ville qui (het Belfort, niet de stad) n'a plus aucun caractère de beauté et qui n'a plus rien de primitif depuis qu'on y a placé cette espèce de calorifère en guise de toiture.

De voortvarende, malafide heer Guequier mocht nog zo'n overschot van gelijk gehad hebben als hij betoogde dat uit het oogpunt van de kunstgeschiedenis het Belfort geen schoolvoorbeeld was esthetica en stijleigenaardigheid. Inderdaad stond een banale ijzeren kap als een tang op een varken op een lompe maar onbetwistbaar authentieke brok gotisch bouwwerk. Inderdaad was de op 26 oktober 1853 voltooid 260000 kg wegende torenspits van meet af aan een doorn in het oog van al degenen die, of ze kunstenaars, schrijvers, academici of doodgewone lui waren, de "zotskap" zoals de Vlaamse jurist-dichter-journalist-historicus-uitgever Julius Vuylsteke de inmiddels aan het roesten gaande massa ijzer zeer oneerbiedig betitelde. Natuurlijk geen reden om het kind met het badwater weg te gooien zoals zijn Franssprekende tegenstanders aanraadde te doen. Mocht u nemen dat men na het beslechten van het betreurenswaardig incident een kruisje gezet heeft over het geval, dan gooit u de bal lelijk mis. Want precies anderhalf jaar na het zoëven gerapporteerd voorval maakte de ons reeds goed bekende heer De Coster zich niet weinig belachelijk toen hij het nodig achtte de oude blijkbaar niet verdronken koe uit de sloot te halen.

Op 12 april 1871 vergaderden de verenigde commissies van Openbare Werken en Financiën om een voorstel van het College te bespreken behelzende het toekennen van de nodige kredieten inzake de uitvoering van buitengewone werken. Van de voorgestelde 171000 F zouden 25000 F gebruikt worden voor herstellingen aan het Belfort uit te voeren. De heer De Coster willende bewijzen wat voor een paardegeheugen hij bezat zou eens uit de doeken doen hoe hij het Belfort onder handen zou nemen.

De heer De Coster : Je voterai les 4 premiers crédits demandés (met name 4 op de 69) mais je ne voterai pas celui de 25000 F demandé pour l'achèvement des travaux de restauration au Beffroi. J'ai voté les crédits demandés antérieurement (1869) et j'ai exposé alors l'avis que le Beffroi N'ETAIT EN VERITE PAS UN MONUMENT, que le Beffroi ne vous rappelait pas précisément les époques les plus glorieuses de l'histoire de la Flandre.

Daarmee was de kous voor goed af, doch dank zij de manhaftige houding en kranige taal van dezelfde Julius Vuylsteke.

BIBLIOGRAFIE

Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het Cultuurbezit in België. Architectuur. Deel 4 na. Stad Gent, 1976.

Clemtre (Clem. Trefois), Het Belfort ontsnapte in 1869 aan de slopershamer, Het Volk, 04 11 52

V. Fris, De historische Persoonsnamen der Straten van Gent.

V. Fris, Les Accroissements et les Transformations de la Superficie bâtie de Gand au XIXe siècle, in Bull. Gesch. en Oudhk., 1920

K. Kluyskens, Gent en zijn Burgemeesters, De Gentenaar, april-mei-juni '66
Stad Gent, Werken aan het Belfort, 1979

M. Steels, *Gent in 18..*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 1975, ...
Eigentijdse Kranteartikelen
Fr. van Tyghem : *Het Stadhuis van Gent*; Brussel; 1978
Gemeenteblad

BEELDHOUWER LEON SARTEEL HERDACHT

Van 2 tot 14 september jl. ging in de Galerie Vyncke-Van Eyck een retrospectieve tentoonstelling door gewijd aan een van de knapste Gentse beeldhouwers.

Op 31 augustus had de BRT in zijn televisieprogramma "Zomeragenda" reeds een 40-tal beeldhouwwerken van deze kunstenaar laten zien. Het was een gelukkig idee eens opnieuw de aandacht te vestigen op de figuur van Leon Sarteel. Wij vermoeden dat heel wat mensen Sarteel pas zullen ontdekt hebben op deze retrospectieve.

Het is immers al 37 jaar geleden dat hij overleed en het is dus in zekere zin normaal dat de naam Sarteel weinig of niets zegt aan de huidige generatie.

Er wordt bijna nog dagelijks geschreven over overleden Vlaamse kunstenaars en wanneer men dat allemaal leest, dan krijgt men toch de indruk dat Leon Sarteel een man is die sterk onderschat wordt. Anderen, veel minder begaafd dan hij, zijn nu nog beter bekend. Sarteel was misschien te nederig, misschien een te beschaafd artiest om veel lucht te verplaatsen en om zichzelf te verkopen.

Wat er ook van zij, voor mensen met een beetje kunstgevoel zal hij een van onze grootste beeldhouwers blijven.

Leon Sarteel werd geboren te Gent op 2 oktober 1882 als zoon van een meester-kleermaker. Hij was de 3e uit een gezin van 6 kinderen. Kunst was voor hem geen late roeping, het zat er van jongsaf in en reeds als 12-jarige vinden wij hem in beeldhouwersateliers waar hij de techniek van het houtsnijden leert. Hij werkte een tijdje in het atelier van Aloïs de Beule waar hij al spoedig opgemerkt wordt. Talent is heel goed, maar een basisopleiding kan toch nooit kwaad. Leon woont naast het St.-Lucas-Instituut en het is dus heel normaal dat hij daar belandt en er 3 jaar zal studeren. Hij zet dan zijn studies verder aan onze Academie voor Schone Kunsten waar hij o.m. Jan Delvin en Jules Van Biesbroeck Vader als leraars heeft.

Na schitterende studies behaalt hij er de Zesjaarlijkse Prijs "Laureaat van de Beeldhouwkunde" : 3000 fr. te verdelen over 3 jaar.

Dit voor die tijd zeer aanzienlijk bedrag zal hem toelaten zich geduren-

de 3 jaren volledig te wijden aan zijn kunst in het atelier dat hij zich ingericht heeft in St.-Denijs-Westrem.

Zijn eerste officiële tentoonstelling is de deelname aan het Driejaarlijks salon van Gent in 1909 met 3 werken, waaronder "De Redenaar" die onmiddellijk inslaat en die een van zijn bekendste werken zal blijven (het was te zien in de Galerie Vyncke).

Van dan af gaat het ononderbroken verder. Door de Staat werd hij uitgenodigd deel te nemen aan tentoonstellingen te Rome, Venetië, Milaan, Barcelona, Budapest, Parijs, Amsterdam, Montreal, enz.

Het zou te veel plaats vergen om hier al de salons te vermelden waaraan hij deelnam, om al de werken te citeren die hij schiep. Wij moeten ons dus beperken tot een vluchtig en uiterst onvolledig overzicht.

Sarteels werken zijn uitgevoerd in brons, gips, terracotta, hout, Franse steen, marmer, graniet. De meeste van zijn werken bevinden zich in particuliere verzamelingen.

In 1915 krijgt hij opdracht om voor het Kasteel Borluut 2 levensgrote beelden te maken in Franse steen : "Flora" en "Pomona". Zij bevinden zich nog steeds op de pui aan de voorgevel van het kasteel (nu Stedelijke Dienst voor Culturele Animatie).

Het is ook in 1915 dat hij terugkeert naar Gent en dat hij zijn atelier installeert in de Luxemburgstraat 7.

In 1919 koopt de Stad Gent zijn "Kop van Kunstschilder Callewaert".

In 1921 bestelt de Universiteit het bronzen borstbeeld van Professor J. Boulvin dat zich bevindt in het perystilium in de Volderstraat.

In 1922 ontstaat het bronzen beeld "Soldaat Van den Kerckhove" dat op het Campo Santo staat.

Ditzelfde jaar treedt hij in het huwelijk met Anna Pirsens en gaat hij zich vestigen in de Nieuwe Wandeling 9. Later gaat hij wonen in De Spiegelhofstraat 68.

De creatie gaat onverminderd verder en er is geen gebrek aan kopers : Museum van Gent (5), Musea in Brussel, Antwerpen, Doornik, Elsene, St.-Niklaas, enz. Kerkhoven in Gent, Latem, St.-Amandsberg.

In 1929 koopt Sarteel een perceel bouwgrond in de Vaderlandstraat en bouwt er een eigen huis met atelier (nu het Nr. 142).

In 1931 maakt hij een marmeren borstbeeld van Ere-Directeur Mathieu (Conservatorium van Gent).

In 1934-1935 maakt hij de levensgrote vrouwenfiguur "Vrouw van deze Tijd" voor de Rozentuin van de Wereldtentoonstelling van Brussel van 1935.

In 1937 werd er een grote individuele tentoonstelling Leon Sarteel gehouden in het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel.

Dat onze bewondering voor Sarteel niet gebaseerd is op een soort Gents chauvinisme wordt duidelijk wanneer wij nagaan hoe over hem geoordeeld werd in het buitenland.

Wij beperken ons tot een paragraafje uit de "Revue du Vrai et du Beau" 1923 van Parijs :

"Sa "Tête d'Homme" du Salon de l'Automne est un morceau de maître. Dans sa façon dont les plans sont indiqués, dont la lumière joue sur la forme, dans les autres délicatesses du modèle, dans l'analyse justement maintenue, dans une vision d'ensemble, on reconnaît toutes les qualités d'un très grand sculpteur. La Belgique possède en Léon Sarteel un artiste de tout premier plan..."

Leon Sarteel overleed in zijn woning in de Vaderlandstraat op 2 mei 1942.

Zijn weduwe, die hem 20 jaar zou overleven, heeft al die tijd geijverd om een representatieve verzameling van zijn werk in stand te houden. Sarteel had 1 zoon en 2 dochters. Zijn zoon, Leon Jr., zelf een beloftevol kunstenaar, overleed helaas op 23-jarige leeftijd.

Zijn 2 dochters leven nog. Een ervan bewoont het huis in de Vaderlandstraat waar zijn atelier nog steeds is... en tal van zijn werken.

H. C.

MER JOOS VAN GHISTELE, DE GROTE REIZIGER

Joos van Ghistele werd geboren te Gent in 1446. Zijn vader Gerard van Ghistele was schepen van Gent in 1441 en werd in 1449 benoemd door hertog Filips de Goede tot groot-baljuw van Gent.

Een botsing tussen de politiek van Filips de Goede, die de vorstelijke macht wilde versterken en de politiek van Gent, dat wenste de gemeentelijke vrijheden te behouden was onvermijdelijk. Toen Gent in 1447 weigerde gevolg te geven aan het verzoek van de hertog een belasting van 18 groten per zak zout te heffen ten voordele van de hertog, was de breuk tussen hertog en de stad Gent volledig. Gerard van Ghistele koos natuurlijk de partij van de hertog en werd door de stad Gent verbannen (zie Fris blz. 115). Gerard van Ghistele verbleef nu op zijn kasteel Moere in Zuiddorpe (in Zeeuws Vlaanderen ten zuiden van Axel). In 1477 zal Gerard van Ghistele opnieuw lid worden van de schepenbank te Gent.

De jonge Joos van Ghistele verbleef aan het Bourgondisch hof en werd

er ridder geslagen in 1477.

De tijden van de kruistochten waren al lang voorbij. (Zesde kruistocht 1248-1254 en zevende kruistocht 1270 beide geleid door Lodewijk IX of Lodewijk de Heilige van Frankrijk). Toch bleef er nog een verlangen Jerusalem van de Turken te bevrijden. (poging in 1396 waaraan Jan zonder Vrees deelnam). Hier kunnen we ook herinneren aan de Fantazeneed van Filips de Goede in 1454 te Rijsel. In de vijftiende eeuw werden in de adellijke milieus reizen naar het Heilig Land een modeverschijnsel met als gevolg reisbeschrijvingen vol wonderlijke verhalen. Dit was mogelijk door de zeer gebrekkige kennis van de aardrijkskunde en de geringe taalkennis. Herinneren we ook aan de wonderlijke verhalen over Johannes de Presbyter, in de Middeleeuwen ook genoemd Pape Jan, die volgens de overleveringen een Christelijk vorst was, die in de 12° eeuw over een rijk in Oost-Azië regeerde; in de dertiende eeuw ging deze sage over naar Abessinië.

Joos van Ghistele moet zeker reisverhalen hebben gelezen. In 1481 besluit hij samen met de kapelaan Jan van Quisthout van Hulst een reis te ondernemen naar Palestina. Een reis in die tijd vergde natuurlijk heel wat voorbereiding (o.a. aankopen van reisbrieven of kredietbrieven bij Lombarden : alzo moest minder geld worden mede genomen, want de wegen waren onveilig en kon men toch alzo over het nodige geld beschikken. Vergelijk met de huidige Travellers checks. Onze reizigers vertrokken uit Zuiddorpe op 15 september 1481 en kwamen eerst nog naar Gent om wat inkopen te doen; van hier ging de reis over Aken, Keulen naar Rome.

De lange reis duurde drie jaar en negen maand; pas in de zomer van 1485 waren onze reizigers terug te Antwerpen. De lange reis wordt beschreven in het boek :

“Voyage van Mer Joos van Ghistele oft anders :

’t excellent, groot, zelzaam ende vreemd voyage, ghedaen bij wijlent, edelen ende weerden heere Mher Joos van Ghistele, in zijnen levne, riddere, heere van Axele, van Maelstade ende van den Moere en tanderen tijden viermaelen voorschepene van Ghendt; tracterende van veelderande wonderlicke ende vreemde dijnghen, gheobserveerd over d’zee in de landen van Slavonien, Griecken, Turckien, Candien, Rhodes ende Cijpers, voorts ooc in den lande van beloften, Assirien, Arabien, Egypten, Ethiopien, Barbarien, Indien, Perssen, Meden, Caldeen ende Tartarien : met der gelegenthede der zelve landen ende meer andere plaetsen, insulen, ende steden van Europen, Asien en Affrijken.”

Het manuscript was in handen gekomen van Filips van Liedekerke,

die gehuwd was met een kleindochter van Joos van Ghistele en werd gedrukt te Gent bij Henri Van den Keere wonende in de Onderstraat, in het oud huis van de drukker Josse Lambrecht. Een eerste uitgave verscheen in 1557, een tweede in 1563. Een derde uitgave verscheen in 1572 uitgegeven door wed. G. Van Salenson te Gent, maar gedrukt te Antwerpen.

Het reisverhaal bevat acht boeken (= hoofdstukken). In het eerste boek geeft de schrijver wenken in verband met de reisvoorbereiding, over het voedsel, de kledij en enkele inlichtingen over de bevolking van de te bezoeken streken (Mohammedanen, Nestorianen, Grieken, Jacobieten, Armeniërs, Joden). In het tweede boek komt het verhaal van de reis langs Rome, Venetië, Albanië naar Jerusalem. Soms trekt men met andere reizigers verder. In het Heilig Land rijdt men met ezels en bezoekt Betlehem, de Dode zee, Hebron. In het derde boek gaat de reis van Gaza door de woestijn naar Egypte, per schip trekt men naar Alexandrië en onze reizigers bezoeken nog Kairo en Heliopolis. Als gids hebben ze een mammeluk. In het vierde boek gaat de reis over de Rode zee naar Arabië; onze moedige reizigers hebben een tolk aangeworven en vergezellen een karavaan. Na een tocht langs de berg Sinä en het koninkrijk Aden wordt teruggekeerd naar Alexandrië. Er wordt van hier vertrokken in het vijfde boek om een bezoek te brengen aan Cyprus en verder tot Syrië. In het zesde boek wordt Syrië en Antiochië bezocht; op sommige plaatsen kunnen onze reizigers logeren bij Venetianen, die hier verblijven voor hun handelszaken. In het zevende boek gaat de reis nog verder naar Perzië en wordt de Tigris afgevaren. Over Cyprus wordt teruggekeerd naar Constantinopel. Het achtste boek vertelt de terugkeer, echter niet langs de kortste weg: men trekt langs Kreta, Lepanto, Malta, Tunis, Genua. Van hier wordt te paard gereden naar Venetië en nu naar Vlaanderen over Bazel en Keulen naar Antwerpen, waar onze reizigers aankomen in de zomer van 1485.

Waarom deed Jos van Ghistele deze lange, moeilijke en gevaarlijke reis? Volgens het voorwoord van de drukker werd de reis gemaakt "uut puurder devotiën" en om beter deze nog wel weinig bekende streken te leren kennen.

Na zijn terugkeer werd Joos van Ghistele lid van de schepenbank te Gent en in 1492 werd hij groot-baljuw. (Fris blz. 149) Hij overleed vermoedelijk omstreeks 1520.

Het reisverhaal van Joos van Ghistele is een van de nauwkeurigste uit die tijd, maar was weinig bekend door de gebruikte taal.

M. VANBERGEN

NOTEN

- (1) A.G.B. Schayes : Notice sur un ouvrage flamand rare et curieux intitulé ...; in "Messenger des sciences et des arts" 1836.
- (2) Ferd. Vanderhaeghen : Bibliographie gantoise. Deel I blz. 162.
- (3) Jules de Saint-Genois : Les voyageurs belges du XIIIe au XVIIe siècle.
- (4) P. Dieleman : De Grootte Reiziger Mer Joos van Ghistele. (1932)
- (5) Een heruitgave van het reisverhaal verscheen in 1936 : Aug. Vanhoutte : Voyage naar den Lande van belofte. Joos van Ghistele (Antwerpen 1936).

PUZZEL 1979

Het gebruik van geheimschriften is zo oud als de schrijfkunst zelf. Alle groten der aarde, vooral als ze met oorlogvoering te maken hadden bezigden geheimschriften om met hun officieren te corresponderen. Van eeuw tot eeuw werden die geheimschriften moeilijker op te lossen door de vijand. Een van de oudste stelsels, dus de eenvoudigste, bestond erin AL de letters waarin een gecodeerd bericht (code) bestond met een overeengekomen aantal plaatsen in het abc op te schuiven. Hoe groter het door dat aantal cijfers gevormd getal was (sleutel) hoe moeilijker de oningewijde het had om de code te klaren.

Onze puzzel is gebaseerd op dat stelsel met dien verstande dat de puzzelaar zelf de sleutel (= hoeveel plaatsen iedere letter dient opgeschoven te worden) moet uitvinden. Die sleutel, bestaande uit 52 cijfers, bekomt hij als hij al de jaartallen vindt door de 13 omschrijvingen aangegeven : 1438 1538 1612 ...

Onder de 52 letters van de code moeten de 52 cijfers van de sleutel geplaatst worden en elk van de letters met zoveel plaatsen op te schuiven als aangeduid door de cijfers.

Het spel kan moeilijk schijnen, het is veeleer ingewikkeld.

Een voorbeeld moge de werkwijze verklaren :

Meegedeelde code : S D X J O O U B Z Q

Gevonden sleutel : 3 1 7 2 4 6 8 1 5 2

Oplossing : S + 3 = V

D + 1 = E

X + 7 = E enz.

Code van de puzzel

V W F K D M Y L O S R C H A W B N K G I F H G Q D K C
B M V W N S M E Z S Z Q L J W I F A X X P Z Q D E

Sleutel

1. In dit jaar stierf dokter J. Guislain

2. In dit jaar logeerde A. Dürer in de Rode Hoed
3. zag A. van Lokeren die de ruïne van de Sint-Baafsabdij redde, het levenslicht
4. begon men de overdekte Vismarkt te bouwen
5. sneuvelde W. Wenemaer bij Deinze
6. verwoestte een brand een groot gedeelte van de stad
7. werd Keizer Karel VI op de Vrijdagmarkt ingehuldigd
8. werd O. de Gruyter te Gent geboren
9. werd Artevelde vermoord
10. legde men de eerste steen van het Stadhuis (gotische ged.)
11. werd E. Braun geboren
12. trok het opgehitste volk het houten standbeeld van Keizer Karel V omver
13. overleed de Gentse schilder S. Bening

OPGELET : al de antwoorden zijn te vinden in de jaargangen '78 en '79 van G.T.

Onze quizmaster vond er zijn behagen in iets als een retrospectieve te houden van de puzzelaars(sters) die sedert '73 een of meer puzzels correct opgelost hebben. Hij plaatste hun namen op een rijtje om te kunnen uitvissen wie de hoogste score behaalden. Mevr. D. SARTEEL schoot de opperste gaai af met 5 punten op 6. De heren deden het niet slechter maar ook niet beter aangezien de Heer P. Decaluwe zorgde inderdaad voor een eervol ex aequo. Tot ziens op 1 jan. en 1 maart 1980.

BIBLIOGRAFIE

1. *De St.-Michielskerk te Gent* door Berten De Keyzer.

Ter gelegenheid van het beëindigen van de restauratiewerken aan de St.-Michielskerk, die duurde van 1.4.1972 tot einde 1978 werd tijdens de Gentse feestweek in de kerk een tentoonstelling ingericht en verscheen bovengenoemde brochure. Het boekje, tellende 94 blz. (prijs 150 fr.) is keurig uitgegeven en rijkelijk geïllustreerd. Het eerste hoofdstuk brengt ons een beeld van de geschiedenis van de kerk. In het tweede hoofdstuk krijgen we een beschrijving van de talrijke kunstwerken.

Tevens verscheen een Catalogus van de Tentoonstelling "Sint-Michielskerk. Kerkschat en Iconografie" zeer nuttig voor de belangstellenden in de iconografie van de Sint-Michielskerk.

2. Tijdens de Gentse feestweek werd een deel van het Belfort en het Stadhuis voor het publiek opengesteld. Op het Stadhuis was er tevens een tentoonstelling "Oude en Nieuwe Kant" opgebouwd door Mevr. Gyseling-Lybaert en de Mattekescub. Deze initiatieven wekten de grootste belangstelling (meer dan 20 000 bezoekers). De bezoekers ontvingen kosteloos de volgende brochures :

Werken aan het Belfort

Werken aan het Stadhuis

Het Stadshuisbeeld door de eeuwen heen (Historische iconografie van het Gentse stadhuis)

De drie brochures behandelen zeer degelijk de geschiedenis van het Belfort en het Stadhuis. Een bemerking : in 1866 bezocht koning Leopold II Gent en niet koning Leopold I (nr. 39,40 en 41).

3. In het Museum Arnold Vander Haeghen (Veldstraat) werd een tentoonstelling "Britten en Amerikanen te Gent. Het Vredesverdrag van 1814" ingericht. Door het Stadsbestuur werd een catalogus uitgegeven (prijs 10 fr.), die ons toelaat de gebeurtenissen op de voet te volgen.

4. In "Toerisme in Oost-Vlaanderen" (mei 1979) verscheen een artikel "Vioolbouwers in Oost-Vlaanderen vroeger en nu), dat ons een overzicht geeft van de Gentse vioolbouwers vanaf de 16de eeuw tot heden.

5. *L. Hoste : De ontplooiing van het Gentse Poppenspel na 1944* (in : Oostvlaamse Zanten 54° jaargang nr. 3) Studie van niet minder dan 28 Gentse poppenspelen.

6. *Vijfde Nationaal Kongres voor Industriële Archeologie, Textiel* (Gent 26-27 november 1977) Het boek brengt ons 27 referaten, die voorgedragen werden op voornoemd kongres. Een achttal referaten staan in onmiddellijk verband met de geschiedenis van Gent. Belangstellenden in de Gentse geschiedenis moeten het boek zeker lezen. Het artikel "Van fabriek tot hotel" in verband met de gewezen textiel-fabriek in de Korianderstraat vinden we weinig realistisch. Het voorwerp van de nochtans grondige studie van G. Desseyn over "Rechtstreekse invloeden der Gentse textielindustriëlen op de 19° eeuwse stadsontwikkeling : bedrijfsinplantingen en arbeidershuisvesting en openbare architectuur" kon ook van andere zijden worden belicht, waardoor de auteur tot een meer genuanceerd besluit zou gekomen zijn.

TE GENT

1. Op zaterdag 11 augustus 1979 vierden de Cisterciënzerzusters van Gent, bekend als de Zusters van de Bijloke, het 750-jarig bestaan van hun kongregatie. De Zusters zijn werkzaam in het Burgerlijk Hospitaal en in het Academisch Ziekenhuis en besturen ook de klinieken Toevlucht van Maria (gesticht in 1878) en Maria Middelaes (gesticht in 1934). De Zusters leven volgens de stelregel van Benedictus : "ora et labora". (zie De Gëntenaar van 11 en 13 augustus 1979). Zevenhonderd vijftig jaar geschiedenis. Zeker een unicum in ons land.

2. Bij graafwerken aan de Begijnhoflaan voor het aanleggen van collectoren werden funderingsmuren alsook grafstenen van de 14° en 15° eeuw blootgelegd.

STEUNFONDS 1979

Generale Bankmaatschappij 1000 Fr - H. Collumbien, Mw Dilewyns-Acke L. 500 Fr - J. Van Bocxstaele, M. Stepman, J. Koninckx 300 Fr - A.J. Impens, L. De Rammelaere, L. Elderweirt, E. Priem 200 Fr - Mej. R. De Porre 250 Fr - Mw M. Den Tandt, E. Van Hoorde, L. De Graeve, J. D'hont, Th. De Smet, G. Veeckman, P. De Cramer, C. Block, Mw Den Dooven, Mw Torrekens, P. De Caluwé, F. Saccasyn, W. Willaert, A. Baert, H. De Graeve, L. Merchiers, M. Baecke, C. Vanden Berghe, G. De Backer, R. Wallaert 100 Fr - J. Brun, P. De Pue, A. De Pauw, R. De Geyter, J. Van Waesberghe, G. Fortie, G. Van Damme, R. Verbeke, L. De Potter, C. Vandenberghe 50 Fr.

BESCHERMLEDEN 1979

Mw De Staute - De Loore 2000 Fr

STEUNENDE LEDEN 1979

Franklin Goethals	500 Fr	Willy Minnebo	500 Fr
Alfred Annez	500 Fr	Anne Cocriamont	500 Fr
Cecile Nevejans	500 Fr	Paul De Coninck	500 Fr

Cécile Hanus	500 Fr	Roger Brullez-d'alviella	500 Fr
Patrick Lafontaine	500 Fr	Kredietbank Gent	500 Fr
Jacques Verdonck	500 Fr	Dr Henri De Poorter	500 Fr
Marcella Cottinie	500 Fr	Noordstarfonds v.z.w.	500 Fr
Jacques De Backer	500 Fr		

AANVULLENDE LEDENLIJST

1485. Braekman A. Zenobe Grammestraat 71 9110 Sint-Amandsberg
 1486. Caluwaerts A. Waterstraat 133 9110 Sint-Amandsberg
 1487. Dr. Hublé Fr. Hoogbouwplein 16 9060 Zelzate
 1488. Haeck H. Rooigemlaan 127 9000 Gent
 1489. Vanlathem E. Prof. J. Schrantstraat 121 9000 Gent
 1490. Roothoofd M. Hooistraat 20 D 9210 Heusden
 1491. Mw Van Belle O. Antwerpsesteenweg 256 9110 Sint-Amands-
 berg
 1492. De Buck R. Hip. Lammensstraat 94 9000 Gent
 1493. Mw Lully Y. Schoenerstraat 22 9000 Gent
 1494. Mw Vermeire M. Koning Albertlaan 53 9040 Oostakker
 1495. Mw Raes D. Mercatorstraat 16 9000 Gent
 1496. Dorpels M.L. Stoppelstraat 78 9000 Gent
 1497. Viane A. Kon. Boudewijnlaan 14 9040 Oostakker
 1498. Ceurtvriend J. Kon. Astridlaan 149 bus 2 9000 Gent
 1499. Van Crombrugge P. Pacificatiestraat 47 9218 Ledeborg
 1500. Fonteyn Y. Eedstraat 13 9731 Eke
 1501. Dr. Thiery E. Baron Arthur Verhaegenstraat 16 9000 Gent
 1502. Van Vooren L. Overpoortstraat 112 9000 Gent
 1503. Van Laecke Scheeplosserstraat 154 9000 Gent
 1504. Sieben G. Kon. Albertlaan 124 9000 Gent
 1505. Van Melle Ph. Kalandenstraat 12 9220 Merelbeke
 1507. Dr. Thiery L. Aande Bocht 5 9000 Gent
 1508. Van Hoecke G. Kortrijksesteenweg 691 9000 Gent
 1509. Vervliet L. Keizer Karelstraat 28 9000 Gent
 1510. Vanheyste E. Noormanstraat 63 9000 Gent
 1511. Geeraerts H. Jan Furnièrestraat 25 9219 Gentbrugge

Erratum

1426. Dr. Kluyskens J. Collegelaan 36 2200 Borgerhout
-

VERLORENBROODSTRAATJE

'T is toch wel een affaire
Hoe 't hier nu gaat in Gent
Zie 'k zeg het wel niet geern
Maar 'k ben geen zier kontent
Ze doen zij wat zij willen
Die heeren van den Raad
'T kan hulder al nie schillen
Al zetten wij op straat

Refrein

Ach heere God, wat droevig lot
Mijn neering is kapot
Niets meer in mijnen pot
Zie 'k word er nog van zot
Ach heere God, wat droevig lot
Mijn neering is kapot
Ja 't is met mijn bestaan
Nu radikaal gedaan

2e KOEPLET

'T is geen onnoozel praatje
Want 'k zegge wat ik meen
'T Verlorene broodstraatje
Stond ook op hulderen teen
'K bewoonde daar sinds jaren
Ne kelder wel te vrêe
Wat ben ik daar goed gevaren
Daar was dikwijls kadé

Refrein

3e KOEPLET

Ging iemand op zijn lappen
Hij kwam naar 't straatje toe
Dan was het schenken tappen
En buizen 'k weet niet hoe
En was er soms ne vetten
Alleen in mijn couvent
Dan had 'k de meeste prette
En 't liefste amusement

Refrein

Noot : Lied gezongen in een revue in het circus. In 1896 werd de Verlorenbrood-
straat verbreed en werd een nieuwe brug gebouwd.

INHOUD 1979

1. Gent in 1862	4
2. Gent in 1863	55
3. De inhuldiging van het standbeeld van Jacob van Artevelde	80
4. Gent in 1864	115
5. Gent in 1865	178
6. Gent in 1866	231
7. De Cholera-epidemie van 1866	250
8. De Volkstelling van 1866	259
9. Gent in 1867	289
10. De Gentsche Vleeschhouters aan het woord	25
11. Een en ander over doolhoven	93
12. De Gentse Napoleonisten en hun buitennissige uitvaart- gebruiken	138
13. Een en ander over de klokken van het Belfort	199
14. Hoe het Burgemeester Braunplein en het Sint-Baafsplein tot stand kwamen	316
15. Waarom een Liefdadigheidswerkplaats niet werd opgericht in 1806	219
16. Het Hotel de Nockere	223
17. Rivieren en Kanalen te Gent	265
18. De Kunstenaarsfamilie de Vigne te Gent	46
19. Felix de Vigne	274
20. Mer Joos van Ghistele, de grote reiziger	343
21. Beeldhouwer Leon Sarteel	341
Liederen	
22. Geen Werk (1862)	3
23. Het Gentsch Bier (1862)	24
24. De Jongens van Gent of 't Volk van Artevelde	76
25. Nieuw Liedeken	277
26. Straatnamen	226, 279
27. Vraag en Antwoord	50, 174, 228
28. Te Gent	110, 227, 234, 349
29. Bibliografie	52, 110, 170, 225, 280, 347
30. Aanvullen Ledenlijst	52, 112, 175, 230, 350
31. Puzzel 1979	346
	352